

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.
Nyitólír sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 3.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezéreltek: Ottó.**
- Új mozgalom a vasutások között.**
- Jekelfalussy a létszámmemelőről.**
- Ottó főherceg meghalt.**
- Öngyilkos aradi díjnek.**
- A függetlenségi párt szervezkedése.**
- Tárcs: Ottó főherceg vadászaton.**
- Csarnok: Chamonixból a Mont-Blancra.**
- Írta: Dr. Heppes Béla.**

Ottó.

Arad, november 2

Fekete fátyol borul a Habsburg-szi-
nekre. Új állomása van a tragikus ár-
nyéknak, amely az uralkodó-házat hosszú
időn át követi. Gazdag, megdöbbentő
képekkel illusztrált krónikája van ennek a
tragikumnak. A legújabb áldozata egy
élete derekán elhunyt királyi herceg, a ki-
rályi családnak egyik legrokonszenvesebb
sarja.

Oszinte, parancstól független és szol-
gai görnyedéstől ment tisztelet veszi kö-
rül a királyt, s e tisztelet melegéből rész
jut a hozzá legközelebb állókra, a főher-
cegekre, ő felsége rokonaira. S mégis ha-
zugság lenne azt mondani, hogy a főher-
cegek iránt a magyarok szívében különös
rokonszenv erősödött volna meg. József
főherceg családját kivéve, amelynek tag-
jai a magyar nemzetnek szinte vér sze-
rint való fiaivá lettek, alig van a királyi
családnak tagja, akiben nem idegent, az
osztrák főurakkal egyformákat láttunk

volna. A szimpatia e végtelen szegénysé-
gét maguk a főhercegek okozták, akik
egész lelkükkel és rajongásukkal Bécs
és Ausztriát ölelték át hazájuk gyanánt.
Legtöbbjüknek nemcsak a magyar nyelv-
ről, de a magyar közjogról sincs fogalma.
Magyarországban magukra nézve alig lát-
nak egyebet, mint vadászterületet. Ha va-
lamelyikük katonai rangjánál, kivezényel-
tetésénél fogva kénytelen volt Magyaror-
szágon tartózkodni, nem igyekezett a Ma-
gyarokkal asszimilálódni, s nem igyeke-
zett kifejezésre juttatni a közösséget, ame-
lyet, mint a közös uralkodó család tagjá-
nak, nyíltan vallani kellett volna. Jusson
eszünkbe, milyen szánandó szerepet viselt
Frigyes főherceg, amikor a pozsonyi me-
zőgazdasági kiállítást magyar beszéddel
kellett megnyitnia, s a magyarul leirt be-
szédet még csak leolvasni se tudta he-
lyesen.

A fájdalmas emlékü királynén kívül
három tagja volt a királyi háznak, akik a
magyarok rokonszenvét meg tudták nyer-
ni. Szomorú véletlen, hogy mind a hár-
mat tragikus sors érte: Rudolf trónörökös,
János Szalvátor főherceg (a titokzatos
módon eltűnt Orth János) és Ottó fő-
herceg.

Ottó főherceg nem affektálta, s nem
fitogtatta a magyar szeretetet. A Habsburg-
családot kritizálók gyakran szólnak arról
a politikáról, amelylyel az egyes nemze-
teknek, nemzetiségeknek külön főhercege-
ket vezényelnek ki, akiknek azután bele

kell bujni az illető nemzetek, nemzetisé-
gek faji sajátásaiba. Erzherzog Johanna
stájeriek főhercege volt, József főherceg
és utódai a magyar főhercegek, időnként
más-más a cseh főherceg. Még akik elfo-
gadják is ezt az állítást, azok se mond-
hatják, hogy Ottót valamely érdek han-
golta volna a magyarok iránti rokon-
szenvre. „Kivezényelve” nem volt; különös
érdekek se irányították. A trón váromá-
nyosa sohase volt, sőt ő maga védte meg
a Burg finoman szőtt intrikái ellen fivé-
rét, Ferenc Ferdinándot, mikor ennek
trónöröklési joga veszedelemben volt. A
„bohém-főherceget” — csufnévként adták
ezt rá a bécsiek, pedig mennyi dicséret
van benne! — csak lelki hajlandósága
vezette, mikor mint a Nádasdy-huszárez-
red parancsnoka, soproni tartózkodásának
ideje alatt megszerette a magyarokat;
gyermekének magyar nevelőt tartott, azo-
kat megtanította magyarul és ő maga
legszívesebben a magyar huszárok egyen-
ruháját viselte. Szívesen jött Budapestre
s ilyenkor minden póz nélkül, ledobva a
spanyol ettiket lovagkeztyűit, szórakozott
magyar főúri barátaival. A hofdámáknak
és az udvarmestereknek megfoghatatlan
volt ez s a főhercegnek csakhamar az a
híre kerekedett, hogy „lumpol!”

A dinasztianak nevezetes tagja halt
meg benne; nemcsak a királyhoz való
közel rokonságánál fogva, hanem azért is,
mert elsőszülött fia: Károly Ferenc fő-
herceg a monarkia jövődjéül van

Ottó főherceg vadászaton.

(A főherceg könyvéből.)

Az 1894. esztendő telén elhatározta Ottó
főherceg, hogy néhány barátjával vadászkirán-
dulást rendez a Sínai-félszigetre, ahol Mózes oly
sokáig vándorolt népével, mielőtt azt Kanaan
földjére bevezette. Széchenyi Géza gróf és Berg
Herman báró társaságában 1895. február 17-én
indult el a főherceg Suezből és másnap Tórba
érkezett.

Tórba megérkezve, egy kis karaván össze-
állításához láttak, beszerették a kellő számú te-
véket, öszvéreket, amelyek a szükséges felsze-
reléseket szállítsák, ezenkívül megfogadtak ne-
hány benszült arab vadászt, hogy majd a
hegységek közt vezetőkül szolgáljanak.

Ezek az arabok maguk is fől voltak fey-
v rkezve, de hogyan? Egy-egy rozsdás puska
csöve volt mindeniknek, amit madzaggal, drót-
tal és szegekkel egy agyformájú fadarabra erő-
sitettek, kovával, úgy, a hogy fől szereltek s ez
volt a vadászfegyver, ezzel szokták megtámadni
a félsziget legfélelmesebb vadját, a párducot is.
Port két-három annyit is belető nek ebbe a
rossz puskába, mint az európaiak, azonfeül
pedig egy félmarék vágott ólmot tesznek s
nagy távolságokra négykézláb mászva, egészen
megközelítik a vadat s csak akkor lőnek rá,
mikor a dolog teljesen biztosnak látszik. Ha-
nem azért sokszor megesik, hogy a sebesült
párduc ráugrik az arab vadászra, aki ekkor rő

vid későt rántja elő s azzal védelmezi magát.
A főherceg arab vadászán is sok régi, igen
mély, behagedt seb látszott, melyeket ilyenfor-
mán, a párducoktól kapott egyszer-másszor.

A főherceg nem győzi ezeket az arabokat
bíhetetlen kitarításukért, fáradhatlanságukért di-
csérni, ami azonban nem valami kellemes az
európaiakra nézve, akit vezetnek, mert bizony alig
lehet velük lépést tartani. Hanem a hideg, az
éppenséggel nincs nyűkre, úgy, hogy a maga-
sabb hegyekre emiatt már nem is akartak
menn s csak a legerélyesebb föllépéssel voltak
erre szorítha ok.

A vadászat különben nagyon gyengén si-
került, s három heti fáradságos vadászat után
nem lőhettek egyebet két köszáli zergénél és
egy antilopnál s pár apróbb állatnál. Ami kü-
lönben nem is csoda, mert a félsziget, leszá-
mltva egyes apró oázokat, majdnem egészen
sivatag, még a hegyek is kopaszok, minőlfogva
vad is aránylag igen kevés él az egész Sínain,
amit eléggé bizonyít az is, hogy ámbár reggel-
től estig mindig talpon voltak, mégis a három
hét alatt összesen csak 52 zergét, 18 gazellát,
21 törp-borzot, vagy 10 keselyűt és 1 hiénát
láttak, de azok nagy részét is olyan messzeség-
ben, hogy lőni sem lehetett rájuk.

Ottó főhercegnek sikerült egy szép zergét
elejteni, a minék a történetét következőkép
írja le:

„Vezetőm, Salem, már reggel óta meredek,
magas, kopár sziklákon vezetgetett keresztül,
hol csodálatos, ház nagyságu, szegletes vagy

gömbölyű szikladarabok hevertek egymásra hal-
mozva.

Ezen sziklatöredékek közt nagyon nehéz
volt az előre hatolás, gyakran mászni vagy buj-
kálni kellett a törmelékhalmozban, ami nem-
csak nagyon fáradságos, de veszedelmes is volt,
mert itt meglehetősen gyakori a mérges kígyó.

Délelőtt 11 óra tájban a hegység legmaga-
sabb részére értünk, hol egy fél óráig pihenve
és megreggelizve, folytattuk a cserkészést.

Igy mult el 12 óra, 1 óra s már-már le-
tettem a reménységről, hogy zergét még csak
lássunk is, midőn Salem hirtelen intett s iz-
gatottan suttojja: „Tétel, tétel!” azaz: „zerge,
zerge!”

S csakugyan meg is pillantottam a szem-
köztli völgy túlsó partján egy fiatal zergét, a
mint éppen déli álmot szunyókált.

A másik pillanatban azonban már észrevett
bennünket, egynéhányat fölfelé ugrott, de hirtelen
megint csak megállott, hogy megbámulja:
tulajdonképen kik és mik is zavarták meg
szendergésében?

Mi azonban ekkorára elrejtőztünk s egyik
szikladarabtól a másikhoz csuszva igyekeztünk,
hogy a zergéhez lőtávokra juthassunk.

Salem ment elől, de rendkívül föllevén iz-
gatva, oly gyorsan, hogy alig bírtam követni.
Meg is kellett párszor a hosszú íngét rántanom:
„svoje, svoje!” „lassan, lassan!”

De Salemot nem lehetett visszatartani,
mindenáron ő akarta a zergét előbb megpil-
lantani.

kijelölve. Ferenc Ferdinánd trónörökös házasságkötése alkalmával esetleg születendő fiait lemondó nyilatkozatával kirekesztette a magyar és osztrák trónhoz való jogból, s így ez a jog utána Ottó főherceg legidősebb fiát, Károly Ferencet illeti. A magyarok tehát nemcsak igaz barátjukat veszítették el benne, hanem jövő királyuk nevelőjét is, aki fiát a magyarok iránt való becsülésre és szeretetre nevelte. A tizenkilenc éves főherceg lelkéből bizonyára nem enyésznek ki azok az elvek, a melyek szerint atyja élt s a tanítások, a melyeket atyjától kapott; de az ő zsenye korában még sok, igen sok irányító szerepe lett volna az apai hivatásnak.

Részvételt illetik a magyarok Ottó főherceg ravatalát. S e részvét levegőjéből önként támad a gondolat: ha az uralkodóház tagjai gondolkodásban és lélekben Ottó főherceg példáját követnék, akkor Magyarországon nem ujulna fel mindegyre a nemzeti dinasztia után való vágy, a melyet főként a főhercegek életmódja, tőlünk idegen érzésvilága táplál. Pedig a Habsburgok között mind ritkábbak a József főhercegek, a Rudolfok és az Ottók . . .

Uj mozgalom a vasutasok között.

Válasz egy felhívásra.

Arad, november 2.

A következő sorok közlésére kértünk fel:

Tekintetes Szerkesztő ur!

Becsés lapjának október 31-iki számában „az állomási altisztek” aláírással egy, a vonatkiérő altiszteket sértő felhívás jelent meg.

Nem akarunk hosszabb hírlaplí polémiába bocsátkozni, mert ez az ügy ugyanis más fórum elé tartozik; csak annyit jegyzünk meg, hogy kedves állomásfelügyelő kártársaink egy része nagyra valószínűleg szenved, mert nem hishetjük el, hogy e kiáltvány az összeség vé-

leménye, hanem csak pár ember vélt sérelmet fölött való kesergés.

Nem akarunk párhuzamot vonni szolgálati különbségeink között, csak rámutatunk a vonatkiérők testet-lelket ölt nehéz fizikai és szellemi munkájára, melylyel az ő majdnem tisztán irodalmi munkájuk össze sem hasonlítható. Mi nem ragaszkodunk a segédtszti címhez, hiszen a magyar nyelv a segédtszti elnevezés alatt valami fiatal segéderőt ért; már most hogy néz ki egy 50-60 éves segédtszti, hiszen az ember önkénytelenül is azt kérde, hogy ejnye bácsikám, nem tudott ennyi idő alatt valóságos tiszt lenni? Nem címet, rangot csak tisztességes megélhetést kérünk és minden erőnkkel odahatunk, hogy háttérbe ne szoríttassunk akkor, amikor mi nevezett fizikai és szellemi munkát végzünk, életünket és testi épségünket kockáztatjuk az intézet és az ország érdekében.

Ami pedig az alárendeltséget illeti, a Magyar Királyi Államvasutak Igazgatósága mind ez ideig, minden egyes altiszti állást betöltő alkalmazottjától négy középiskolát követel, tőlük sem többet, tőlünk sem kevesebbet; az állomásfelügyelői állás sem áll azon a magaslapon, hogy csak doktori diplomával közelíthető meg, helyettesíteni azonban a múltban különösen sokszor helyettesítettük ezen urakat, ők minket ugyszólván soha.

A művelt nyugat nagy vasutas államban, ahol a becsület és nehéz munkát megbecsülik és megfizetik, egy kategóriában vagyunk az állomásfelügyelőkkel, itt nincs ok rá, hogy külön kedvezményekben részesüljenek.

Csak annyit akarunk még megjegyezni, hogy az ilyen kirohanások csak a vasutas tömörülés és a nagy szövetség rovására történnek.

Máradjunk a t. Szerkesztő urnak tisztelttel az aradi vonatkiérő altisztek nevében:

Krempánszky Ervin főkalauz, Dolgár Antal főkalauz, Fias István kalauz, Fehér Imre kalauz, Wagner Pál kalauz.

Vegre kiérven a fedező szikladarabok közül, megpillantjuk a zergét, még pedig negyedmagával!

Hirtelen kiválasztottam a legnagyobbat, löttém s íme a céiba vett vad csakugyan ott marad!

S ívém az örömteljes izgatottságban szinte hallhatóság dohogott, s ívémmel pedig éppen séggel nem lehetett bírni, rohant, ugrált sziklán, tüskös bokron keresztül, míg a zergéhez ért, melyet aztán turbán kendőjébe kötve, hol a vállán, hol a fején tetajén szállított roppant diadalal és örömmel éjjeli tanyáakra.”

Legérdekesebb része volt a kirándulásnak a híres kolostor meglátogatása, amely a Hőreb egy tövében épült, átutólag éppen ott, ahol Mózesnek az Ur egy lángoló tüske-bokorban megjelent.

A kolostor valamely régi várhoz hasonlít; még Ju tőlén és az ár idejében keletkezett, a VI. évszázad közepén, s ezt tartják a fennálló kolostorok közt a legrégebbnek.

Igen érdekesen írja le a főherceg az itt tett látogatást.

Midőn kíséretével a kolostor felé közeledett, egyszerre csak hatalmas mozsáriövesek dördültek el, mire megnyit az erős kapu s főnökükkel együtt vagy 20 beazonos, csim bókba kötött hadi, nagy szakallu görög barát lépett elő boss u, fekete talpokban s hódolatul fogadták a magas vendéget. Hanem a barátok nagy részük olyan vad és visszataszító kiézése volt, hogy bizony minden egyebek lehetett volna őket gondolni, csak éppen olyan embereknek nem, akik vallásos buzgóságból vonultak erre a felreessó siva-

tagra. És csakugyan úgy is áll a dolog, hogy a barátok jó része egyéb helyekről úgy van ide, különféle vétségeikért száműzve. Mindazonáltal elég jó körülmények közt éldegethetnek itt, mert éppen az előtt nem sokkal holt meg egy ilyen élethosszú ide száműzött barát, 120 esztendőskorában!

Amint a barátok a főherceget üdvözölték, legalább is tíz harang zúgása mellett bevezették a kolostor udvarába, hol még most is láthatók azok az ósrégi apró cellák, amelyekben hajdanában az első remeték tanultak.

Miután a mostani barátok apró, homályos celláit megnézték, a templomba léptek be. Aki már sok fényes és gazdag templomot látott is, még annak is a legnagyobb mértékben el kell csodálkoznia azon a hallatlan pompán és roppant gazdagságon, ami itt a szem elébe tárul. Egyenest éri itt a tömördek ós régi, arannyal, drágakövekkel borított, megbecsületlenül értékű szent kép. A csodaszép, drágakövekkel csillogó mennyezetéről óriási értékű csillárok függnek, a kereszténység első századaitól fogva minden korból, míg a székek ebenfából vannak, gyöngyházzal gazdagon kirakva.

Három barát ünnepélyesen felvezette a főherceget egy emelvényre helyezett trónszerű székre s miután ott leültek, a prior előhítt s hosszú görög szónoklatot intézett hozzá, melyet ugyan a főherceg nem értett, mindössze csak azt vette ki a hosszas beszédből, hogy a prior királyunk nevét sokszor emlegette.

Midőn az üdvözölt szónoklatnak vége lett, a főherceghez vezették a főherceget. Kápráztató látványt nyújt ez az oltár. Négy oszlopon áll,

Jekelfalussy a létszámemeléstről.

A hadügyminiszter követeli.

A katonaság és a Rákóczi-ünnep.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 2.

Az ujonclétszám fölemelésének ügyében megszólalt ma Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter, aki nem ugyan a parlamentben, hanem egy ujságíró előtt hosszabb nyilatkozatot tett a magyar politikának ebben az aktuális és nagy izgalmat keltő kérdésében. A miniszter elismerésre méltó nyíltsággal kijelentette, hogy az új hadügyminiszter valószínűleg *kérni fogja az ujonctöbbletet*, de még kérdés, hogy megkapja-e a létszámemelést?

A nyilatkozatnak az a része, amely a létszámelés szükségességét hangoztatja, bizonyára — és joggal — nagy visszatekintést fog kelteni, mert a magyar közvélemény, amely ennek a kérdésnek megítélésében még a honvédelmi miniszternél is hivatottabb, mindenkor erőteljesen és a legnagyobb egyértelműséggel tiltakozott a létszám fölemelése és az ezzel járó katonai terhek növekedése ellen.

Figyelemreméltó a miniszternek az a kijelentése is, hogy a jelenlegi kabinet kormányralapésekor *létszámemelésre nem vállalkozott* és így teljes joggal visszautasíthatja a bécsi hadvezetőségnek erre vonatkozó követelését.

A katonaságnak a *Rákóczi ünneptől* való eltiltását ma is tagadta a miniszter, az e tárgyban állítólag kibocsátott rendeletet apokrifnek mondta és csak annyit ismert be, hogy a budapesti honvédezednél kasszárnyavizitet régi szokásból, nem pedig azért tartottak, hogy a tisztikarnak és legénységnek lehetetlenné tegyék az ünnepe megtekintését.

A miniszter nyilatkozatáról az alábbi távirati tudósítást közöljük:

melyek egészen arannyal, ezüsttel, gyöngyházzal és drágakövekkel vannak borítva. Az oltár fölött arannyal kivert kupola emelkedik, melyen Krisztus és a négy evangélista vannak mozaikból kirakva, az oltár körül pedig három, aranyból és ezüstről vert régi koporsó látható.

De még csak ezután következett a legérdekesebb látni való, t. i. a Mózes-kápolna, melynek az oltárja azon helyen van, ahol egykoron az égő csipkebokor fölött. Ide mindenki csak meztláb léphet be, mert hiszen annak idején is eme szózat hallatszott: „Odd le a te sarudat lábaidról, mert a föld, amelyen állasz, szent föld!” (Mózes II könyve, III. rész, 5-ik vers.) S ezt a barátok máig szentül megtartják. Azért a főhercegnek is le kellett a belépés előtt lábbelijét vetni.

A kápolna különben egy cserép lemezekkel kirakott igen kis helyiség, melynek falai megszámlálhatatlan, igen érdekes szent képekkel vannak borítva. Az oltár vert arany és ezüst, rajta pedig az eredeti (?) négy evangélistum, pompás, roppant értéket képviselő táblákba beköltve.

Íme az elfogadó terembe vezették a főherceget. Ez már egészen törökösen van butorozva, divánokkal a falak mellett.

Majd a könyvtárt nézték meg, melyben sok érdekes ósrégikönyv és kézirat van, s éppen akkor is ott volt két oxfordi angol teológus, akik e könyvtárban már egy hónap óta buvárkodtak.

Végül megmutatták a zárda kerijét, smelyet évszázadokon át roppant fáradtsággal sikerült a barátoknak e sivatagon létesíteni, s most olyan az, mint egy kis paradicsom, telestele a legbujább délszaki növényzettel.

A minap *Wekerle* miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy ujoncra minden hadügy-miniszternek szüksége van, csak az a kérdés, hogy mikor, mennyit kíván és minő feltételek mellett. Egy újságíró ma kihallgatást kért *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi minisztertől és megkérdezte, hogy van-e kilátás arra, hogy a közös hadügy-miniszter az ujonclétszám fölemelését fogja kérni a közel jövőben és hogy mit érthetünk a feltételek alatt, melyeket a miniszterelnök említett?

A miniszter a következőket felelte:

— Azt hiszem, hogy a miniszterelnök szavait félreértették. Nem úgy gondolta ő azt, mint ahogy szavait értelmezték. Nem mondhatta ő azt, hogy mikor, mennyit és mily feltételek mellett; hiszen magunk se tudjuk az időt és a feltételeket, amelyek mellett megadhatnók az ujonclétszám fölemelését. *Nem számíthatunk eddig semmiféle nemzeti engedményekre sem.* A miniszterelnök tehát nem is mondhatta, hogy milyen feltételek mellett kérheti a hadügyminiszter az ujonclétszám fölemelését, mivel még mi sem ismerjük azokat a feltételeket. Tény azonban, hogy *szükségünk van az ujonclétszám fölemelésére, mivel kevés a katonaság.* Hogy a közös hadügyminiszter már a mostani kormánytól fogja-e kérni a létszámemelést, nem tudom. Lehet, hogy igen, sőt valószínű. *Hogy megkapja-e, az más kérdés.* Azt azonban megjegyzem, hogy *mi az ujonclétszám emelése dolgában nem vállaltunk semmi kötelezettséget kormányra jutásunkkor.*

Annai hír kelt mostanában szárnyra, hogy lehetetlenség a forrásokat megkeresni. Évek óta ismerem a közös hadügyminisztert, ismerem őt, mint higgadt, tapasztalt katonát, aki gondolatait előbb megfontolja és csak azután mondja ki. Nos, ez a higgadt, megfontolt katona egyszerre elvesztette volna józan ítélőképességét, hogy olyan nagyjelentőségű dolgokat közölne az újságírókkal, amelyeket velünk, a kormánnyal előzetesen nem tudatott?

— Azt jelentették Bécsből — mondta most az újságíró, — hogy az osztrák Landwehr-miniszter Budapestre jött. Mi lehet a célja ennek az utazásnak?

— Még oly messze vagyunk a Landwehr-minisztertől — válaszolta *Jekelfalussy* — mint Makó Jeruzsálemtől; látogatása tehát *nem érint semmiféle politikai kérdést vagy pontot.*

— Az újságíró erre a következő kérdést intézte a miniszterhez:

— A miniszterelnök kijelentette a pénzügyi bizottságban, hogy apokrif volt a *Rákóczi ünnepre vonatkozó rendelet*, amelyről egyes lapok azt állították, hogy a honvédelmi miniszteriumból került ki. Excelenciádnak nincs erről mondanivalója?

— A miniszterelnöknek teljesen igaza van, mert *az a rendelet valóban apokrif* és mondhatom, annak örülnék legjobban, ha a képviselőházban e miatt meginterpellálnának. Szegény *Fabriúst* agyonzúzták az újságok, hogy egész vasárnap délelőtt kaszárnyavizitet tartott, amikor Rákóczit és bujdosó társait hazahozták. Ez is olyan rosszakaratu hiresztelés, mint sok más. Mert a katonaságnál örök idők óta vasárnap szokták a kaszárnyát és legénységet megvizsgálni, még pedig úgy,

hogy egyik vasárnap templombamenés van s a másikon kaszárnyavizitálás. Én 38 év óta vagyok katona és mindig vasárnap tartottam kaszárnyavizitálást. Ez a kaszárnyavizit csakugyan épen Rákóczi temetése napjára esett, azonban nem tartott, — mint egyes lapok irták — 7 órától 9 ig, hanem rövid idő alatt befejeződött, úgy, hogy az ünnepen résztvehetett, aki akart. Hiszen az utcán mindenütt volt katonatiszt és legénység a nézők között.

Mondtam is képviselőtársaimnak, hogy nevezzenek meg valakit, aki azt állítja, hogy tisztektől tudja az eltöltött rendelet kibocsátását s mondják meg azoknak a tiszteknek a nevét, hogy a szemükbe mondjam azt, hogy *alávalóan hazudnak.*

A honvédelmi miniszter ezen kijelentéseit, különösen a létszámemelésre vonatkozókat, élénken tárgyalták ma a politikai körök.

Késő éjjel érkezett távirat jelenti:

„A félhivatalos *M. T. J.* legilletékesebb helyről értesül, hogy a honvédelmi miniszter előtt tényleg megjelent egy lap tudósítója és különféle aktuális katonai dolgokról kérdezősködött, amelyekről azonban teljesen téves tudósítást közölt. A honvédelmi miniszter annál kevésbbé vállalhat közösséget ezen közleménnyel, mert az egyes kérdésekben — föltehető, hogy csakis a tudósítónak a katonai kérdésekben való tájékozatlanságából — épen *ellenkezőjét* írta annak, amit a honvédelmi miniszter mondott.“

Ez a cáfolat-féle újabb esete annak a ki próbált államférfiul fogásnak, hogy a jelentősebb kérdésekben elhamarkodottan tett nyilatkozatot mint kell visszaszívni. De rég nem láttunk enél szerencsétlenebb fogalmazást. *Jekelfalussy* főntebb közölt kijelentéseinek veleje az, hogy a közös hadügyminiszter kérni fogja a létszámemelést, de nem bizonyos, hogy megkapja, továbbá az, hogy a kormány nem vállalkozott a létszám fölemelésére. Ha tehát — mint a cáfolat mondja — *Jekelfalussy* az interjúban közölte neknek épen *ellenkezőjét* állította, akkor azt mondta, hogy Schön tábornok nem kér ujonctöbbletet, de a kormány megadja, mert megszavaztatására kötelezte magát.

Ilyen bolondot még félhivatalosan se szabad mondani.

IRODALOM ÉS MŰVESZET

A színház műsora:

Szombat: Gül-Baba, operett. (Bérlét B.)
Vasárnap: Délután: A vagyáros, színmű. Este: Ipamuram, népszínmű. (Bérlét C.)

Az ördög cimborája.

(Drama 3 felvonásban. Írta: Schaw Bernát. — Bemutató előadás.)

Az amerikai szabadságharcos írta *Schaw Bernátot* darabja megírására. A nagy nemzeti époszbeli kiszakított egy kis jelenetet és azt vitte érdekfeszítő dramatizálással színpadra. Nem problematikus jellegű *Schaw* drámája, hanem egyszerű beállítás a szabadságharcok minden nemzet történetében egyformán megismétlődő jelenetek, melyekkel mindig hatást lehet kelteni.

Az ördög cimborája sőt a színelvelel drámai, szinte idegfeszítően izgalmas jeleneteivel nagy hatást gyakorol a nézőre. Egymást kergetik az izgalmasnál izgalmasabb jelenetek és az itt-ott felcsillanó szatirikus humor szinte megkönyebülést hoz a nézőnek.

Az ördög cimborája *Dudgeon Richard*, aki bátor, hősielkü ifju, abban a korban istentagadásszámba menő szabad gondolkozással. Emiatt hívják az ördög cimborájának. Apja meghalt és egész vagyonát *Richardra* hagyta, csakéi életjáradékot biztosítva hűtlen özvegyének s pár forintot hagyva féikegyelmű *Kristóf* fiának. Istentagadásért különösen neheztel *Richardra* *Andersohn* lelkész felesége. Mikor III. György angol király zsoldos csapata *Swindon* órnagy vezetésével megszállja *Westerbridget*, *Andersohn* lelkész azon hiszemben, hogy első ádóznak *Richardot* szemelte ki az angol parancsnok, *Richardot* magához kérti, hogy menekvésere bírja, *Richard* el is megy a lelkészhez. *Andersohn* *Richard* látogatása közben, ennek haldokló anyjához hívják. Aüg távozik el a lelkész, katonai őrséget érkezik, hogy elfogja *Andersohn* lelkész. *Richard* hősiel elszántsággal a lelkésznek adja ki magát és megbillinselve hurcoltatja el magát a katonákkal. *Andersohn* visszatérve, eszméletlenül találja feleségét, ki, miután magához tért, szökésre akarja bírni férjét.

*Andersohn*nak sejtése sincs arról, hogy *Richard* ő helyette fogatta el magát, egyenesen a parancsnokhoz akar sietni, hogy ki mentse *Richardot*. Ekkor magvall neki az asszony mindent. *Andersohn* lelkész egyszerre átváltozik a kenetetes papból parancsoló, ki-méletlen férfivá. Fegyvereket, pénzt vesz magához és bucsuzatlanul hagyja ott feleségét.

Az asszony most egész szívvel *Richard* felé hajlik. Őt akarja megmenteni, aki férjéért olyan önfeláldozással ment a halálba. A hadbírótság *Richardot* *Andersohn* hegett halálra ítélt. Az ítéletet gyorsan akarják végrehajtani, mert a győztes főkelők már a kistváros felé köel dnek, sőt a főkelők vezére szalvusz konduktusszal akudozásra érkezik. *Richard* már a bitófa alatt áll, a hóhér a nyakára is teszi a kötelet, csak két perc hiányzik a kivégzésre kitűzött 12 órából. Ekkor megérkezik a győztes vezér, aki nem más, mint *Andersohn* lelkész. Az angol katonák eltakarodnak, *Richard* megmenekül és *Andersohn*é bűnbánása borui hős férje keblére.

Est az izgalmas históriát kifogástalan rendezéssel, nagyon jó előadásban hozták színre. *Keszler* *Richardja* egyszerű s nemes volt. A sz rep kiválóan illik egyéniségéhez. Szerepének derűs részét jóleső kedélyességgel fűszerezte a drámai kitörésekben pedig imponáló erő tette értékesé alakítását. *Keszler*éhez hasonló nagy sikere volt, egy különben jelentéktelen epizód szerepben *Borbély* *Sandor*nak. A féikegyelmű *Kristóf*ot adta olyan művészi tökéletességgel, hogy a közönség több ízben tüntető lelkesedéssel ünnepelte. *Hunyadi* *József* *Andersohn* lelkész szerepében nyugodt beszédével, higgadt játékával enyhítette a darab komorságát. *K. Kápolnay* *Juliska* *Andersohn* néja átgondolt, szép alakítás volt. Nagy sikere volt *Várnay*-nak *Burgoyne* tábornok szerepében. Eitalálta a helyes hangot és ezzel sikert biztosított ennek a szerepnek, mely telve van merő gunyuval, s egy kis tulzással is nevetséges figurává válhatott volna. Jók voltak kis szerepekben *Bácsné*, *H. Körösy* *Juci* és *Szathmáry* *Árpád*.

A darab nagy sikert aratott és bizonyára állandóan műsoron marad. H. G.

* Színházi hírek. A jövő héten két ujdonság kerül bemutatásra. Vasárnap este *Major* *Simon* *Ipamuram* című népszínművet adják elő. Ez a darab Aradon került a vidéken először színre. A két énekes női szerepet *Kapossy* *Józsa* és *H. Harmath* *Józsa* játsszák. A főbb szerepeket *Hunyadi* *Józsa*, *Keszler* *nek*, *Faiudynak*, *Várnay* *nek* és *Szathmáry* *nek* osztották ki. A másik ujdonság *Strausz* *József*

Milárdos kisasszony című operatíja lesz. Ez a darab Bécsben hatszázszor került egyfolytában színpadra, most pedig a budapesti Magyar Színházban adják nap nap után. A darabhoz az igazgató fényes díszleteket készített. A Milárdos kisasszony a jövő hé. végén, szombaton kerül színpadra. Most vasárnap délután Ömet híres színművét, *A vasgyárost* adják.

Ottó főherceg.

(1865–1906.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Ottó főherceg, a király unokaöccse csütörtökön este meghalt Bécsben. A főherceg régóta betegeskedett, halálhíre azonban mégis váratlanul jött s mindenütt fájdalmas részvétet keltett. A főherceg még legszebb férfikorában volt, mindössze negyvenegy éves mult, s a daliás, élet-erős királyi hercegről senki se hitte, hogy mostani hosszas betegségéből nem fog kiépülni.

Ottó főhercegnek régebben gégebaja volt s ezüst csövön lélegzett, e betegségéből azonban teljesen kigyógyult s visszanyerte régi erejét és frissességét. Mintegy két hónappal ezelőtt ismét meghült betegségét azonban muló jellegűnek tartották az orvosok s ő még mielőtt teljesen egészséges lett volna, egy hüvös napon kilovagolt, ismét meghült, erős tüdőhurutot kapott, amely tüdőgyulladásba ment át. Amikor némi erőre kapott, a bécsi önkéntes mentők külön kocsin bécsi palotájába szállították. Állapota annyira javult, hogy már orvosi bulletineket se adtak ki róla. Annál váratlanabb és megdöbbentőbb volt tehát hirtelen halála híre.

Ottó főherceg *Ferenc Ferdinánd* trónörökösnek testvéröccse s második fia volt néhai *Károlyi Lajos* főhercegnek. A 7-ik dzsidás ezredben, mint hadnagy kezdte katonai pályáját. 1886-ban kelt egybe *György* szász herceg leányával, *Mária Jozefa* hercegnővel.

Néhai *Rudolf* trónörökössel már ifju korában többször huzamosabb időt töltött hazánkban s résztvett a görgegyi vadászaton. Később mint huszárezredes Sopronba került, ahol több évet töltött; magyar nyelvmestert tartott, akitől egy félév alatt egészen jól megtanult magyarul. Általában nagy barátja volt a magyar nemzetnek s amidőn a trónörökös betegeskedett, általában őt tartották a trón várományosának. Ezidő tájban, 1897-ben hosszabb időt töltött Budapesten s politikai körökben általános feltűnést keltett, hogy a képviselőház háromtagu elnöksége, éien *Szilágyi* Dezsővel, tisztelgett nála. Ezt a képviselőházban *Polónyi* Géza szóvá is tette s akkor pattant ki a dolog politikai titka, hogy t. i. Ottó főhercegen látják a leendő magyar királyt. A *pragmatica* sanctio értelmében, ugyanis a király után öccsére, *Károly Lajos* főhercegre, ennek halála esetén elsőszülött s ennek halála esetén másodsülött fiára szállt volna a trón s így *Ferenc Ferdinánd* főherceg aggasztó betegsége idején Ottó főhercegen látták a jövő trónörökösét.

Ferenc Ferdinánd azonban földkörüli utjáról egészségesen tért vissza, míg Ottó főherceg néhány évvel később tett világkörüli utjáról nagybeteg jött haza s hi-

hetőleg ez utazás alkalmával kapta azt a folyton benne lappangó betegséget, amely életét korán kioltotta.

Katonai pályája.

Ottó kir. herceg 1865 április 21-ikén született Grácban *Károly Lajos* királyi hercegnek *Mária Annunziata*val, II. Ferdinánd szicíliai király leányával kötött második házasságából. Mint uralkodóházunk minden tagja, ő is kiválóképpen katonai nevelésben részesült. 1880-ban, mint hadnagy belépett a hetedik dzsidás-ezredbe, 1884-ben főhadnagy lett és 1887-ben a 6. dragonos ezredhez helyezték Brünnebe. Az előző évben, 1886-ban nőül vette *György* szász hercegnek, *Albert* király öccsének leányát, *Mária Jozefát*. E házasságból két fia született.

Amikor ezredessé lépett elő, a 7. huszár ezred parancsnokságát bízták rá és állomásául Sopront jelölték ki. A műveit dunántúli városban a hercegi család igen jól érezte magát és az ottani intelligencia vezetőivel szíves barátságot tartott. A királyi herceg gyakran megjelent a soproni urkaszinóban, sűrűn látogatta a magyar és német színházat és résztvett a város társas életében is. Mikor bátyja, *Ferenc Ferdinánd*, a prezuntív trónörökös betegeskedni kezdett, rá hárult a kötelesség, hogy bátyját helyettesítse. Ez idő óta állandóan Bécsben élt és idejét katonai teendői, reprezentatív kötelességei és a vidám város sokféle szórakozása között osztotta meg.

Mikor *Ferenc Ferdinánd Choták* Zsófia grófnővel házasságra lépett, Ottó királyi hercegre hárult az a kötelesség is, hogy fiából királyt neveljen. Már soproni tartózkodása alatt kitűnő magyar mestereket tartott fiál mellett és bár ő maga kevés érdeklődést tanúsított irodalmi és szellemi életünk iránt, nem szerette volna, ha ez a fogyatékoság átöröklődik fiára is. Gyermekeit, de különösen az immár prezuntív trónörökös, *Károly Ferenc* főherceget mindig magyar szellemben nevelte. Ugyannyira, hogy a gyermek-főherceget a nyilvános társaságnak előőr Magyarországon mutatta be, még pedig Békésmegyében ezelőtt őt esztendővel *Wenckheim* Dénes doboz uradalmában, aratási ünnep alkalmával.

Ottó főherceg 1894-ben nagyobb utazást tett Keleten. Ez utazásnak azt a részét, melyet Ázsiában a Sinaifélszigeten töltött, leírta s kiadta egy szépen illusztrált díszes kötetben „Drei Wochen auf der Halbinsel Sinaï“ (Három hét a Sinaifélszigeten) cím alatt. Atyja halála után udvartartását Ottó főherceg örökölte. 1898-ban vezérőrnagygyá nevezte ki a király és a bécsi lovassdandár parancsnokává; 1899-ben lett altábornagy és a bécsi lovashadosztály parancsnoka. E minőségben 1904. nyaráig működött, amikor egészségi okokból a szolgálat alól felmentették. Ottó még ugyanazon év októberében visszatérhetett a szolgálatba, a király lovassági tábornokká léptette elő s ugyanekkor a lovasság főfelügyelőjévé is kinevezte. Régebbi idő óta huzódó betegségének válságos fordulata miatt ez év július 28-án felmentették a lovassági főfelügyelői állás alól.

Az utolsó időkben nagyon elbetegesedett. A gyönyörű szál férfiú, akinek dőlceg alakja, napbarátságos arca, katonás tartása olyan sok szép soproni és bécsi asszony szívét dobogtatta meg, lappangó kór áldozatává lett. A roncsoló betegséget állítólag világkörüli utjában szerezte a főherceg. Egyre súlyosbodó bajának gyógyítását Hallban és más jódfürdőkben kísérelte meg. Betegsége megbolygatta családi élete békességét is és sokat foglalkoztatta az ily ügyeket különös kedvteléssel tárgyaló bécsi közönséget.

Betegsége és halála.

Két év óta volt súlyos beteg a főherceg. Két hónapja olyan aggasztó: a fordult állapota, hogy Bécsben az Augarten-palotában az orvosok egy konzilium után az utolsó eszközököz folyamodtak: tracheotomiát végeztek a főhercegen, aki azóta lélekzcsövön lélegzett. A főherceg valamennyire talpraállott s akkor teljesen visszavonult az udvari élettől schönau kastélyába, ahol teljesen az orvosi gyógykezelésnek vetette magát alá. Közben egy sőtán megbült és tüdőgyuladást kapott. Mikor láza elmúlt és kihoverte a bajt, az orvosok elhatározták, hogy Bécsbe szállítsák. A wehringi nyaraló negyedben az Anton Frank-gasse 20. számú villáját bérelték ki s hamarosan berendezték a főherceg számára és néhány nap előtt Ottó főherceg udvari orvosával s egy komornyikjával automobilon Bécsbe jött.

Családja és környezete olyannyira nem sejtették a közelgő katasztrófát, hogy nem is értesíthették idejében *Mária Jozefa* főhercegasszonyt, aki néhány nap óta a miramarei kastélyban tartózkodott. Három nap előtt fordult rosszabbra a főherceg állapota, amikor a bal tüdőszárnyon olyan jelenségek léptek fel, amiknek másfél év előtt halaszthatatlanná tették a gégefő operációt. A bal tüdőszárnyba sok bacillus nyomult be és a főherceg recidiv lett. Csütörtökre virradó éjszaka kezdődtek a súlyos légzési nehézségek és reggel *Kauders* dr. kezelőorvos tisztában volt vele, hogy közel van a katasztrófa. Nyomban értesítették az aggasztó fordulatról a főherceg anyját, *Mária Terézia* főhercegasszonyt.

Ottó főherceg csütörtökön délután hat óra körül tüdőbénulás következtében halt meg. Délelőtti aránylag jól érezte magát és társalgott a környezetével, újságot is olvasott. Délben azt a kívánságát fejezte ki, hogy egykori nevelője és vallásánára, *Marschall* felszentelt püspök, a haldoklók szentségével lássa el. A vallásos ceremónia alatt főherceg teljesen eszméletlenül volt. Utána egy ideig még beszélgetett a püspökkel, amikor pedig elfáradt, egy darabka papirosra írt még néhány sort. Egy órával később a beteg panaszkodott, hogy nehezen lélegzik s nyomban utána faldoklást reham fogta el. *Kauders* dr. már nem tehetett semmit. Hat óra körül a beteg elhalványodott és meghalt. Anyja mellett állott mostohaanyja, *Mária Terézia* főhercegasszony és *Marschall* püspök. Közvetlenül a halál bekövetkezése után érkezett a villába *Ferenc Ferdinánd* trónörökös és a felesége, *Hohenberg* hercegnő. A király, akit nyomban értesítettek a halálesetről, este 7 óra tájban a villához hajtatott és fél órát töltött a főherceg halottas ágya mellett.

Mária Jozefa főhercegnő férje halálának idején fivérének, *János* szász hercegnek eljegyzésén volt s fiával, *Ferenc József* és *Miksa* főhercekkel a miramarei kastélyban, illetve Cannesban tartózkodott.

A gyász a hivatalos lapban.

Ottó főherceg haláláról a hivatalos lap, mely ma gyászkeretes rendkívüli kiadásban jelent meg, a következőket írja:

„Ottó főherceg ur 6 cs. és kir. fensége tegnap f. hó 1-én este 6 órakor csendesen elhunyt az Urban. Hosszabb szenvedés után férfikorának delén szólította magához az Ur Ottó főherceg 6 cs. és kir. fenségét és börtött ezzel mély gyászt felséges királyunkra és az egész uralkodóházra. A kór csirája már régóta pusztított szervezetén, amely sokáig küzdött, míg végre tegnap szinte váratlanul összeomlott az egyen őlen harc sulya alatt. A csapás, amely első sorban saját fenséges családját érte, annál fájdalmasabb, minél távolabb állott a fenséges halott attól a kortól, melyet a természet törvényei szabnak

az emberi lét véghatáránál. Maga a kór, amely ily időelőtti gyászhoz vezetett, már évek előtt megbénította azt a férfias tetterőt, melyet a felsőleges elhunyt a katonai pályán kifejtett és amelynek folyamán hosszabb időt töltött hazánk földjén is, számtalanszor adva bizonyosságát a magyar nemzet iránt érzett vonzalmának és nagyrabecsülésének. Kétségkívül mélyen rendítette meg a gyászeset felsőleges királyunkat is, aki unokaöccsét ily ifjan kell hogy kidőlni lássa abból a sorból, amelynek élén ő maga, egy hosszú ember életén át, mindmáig a legteljesebb buzgóságai és odaadással fáradozott és munkálkodott. És mert királyának és az uralkodó családnak bá nana őszinte szomorúsága az egész magyar nemzetnek, részt kér ez a gyászból ezuttal is és mély megilletődéssel tekint a még ifjú főherceg komor ravatására. Az Ur akarata azonban mindennekfölött való; szándéka kifürkészhetetlen; határozata megváltozhatatlan. Keresztény megadással kell tehát megnyugodnunk szent végzésében és míg örök üdvösséget könyörgünk az elhunyt lelkére, buzgón fonszalkodunk az egek urához, hogy megnyugvást és vigasztalódást nyujtsa felsőleges királyunknak és az egész felsőleges uralkodó háznak, mindennekfelül pedig adjon lelki erőt a legközelebbiből érintett felsőleges családtagoknak a nagy csapás elviselésére.*

Bécs-ből táviratozzák: A hivatalos *Wiener Zeitung* gyászkeretű küldés kiadása hivatalos részében a következőképen közli *Ottó* főherceg elhunytát: „U. cs. és kir. felsőleges *Ottó* főherceg tegnap, a hó 1-én este 6 órakor csendesen jobblétre szenderült.”

A nem hivatalos részben a lap azt írja: „Felsőleges császári házunkat súlyos veszteség érte. A szeretett uralkodóval együtt a nemzetek is gyászolva állnak a nagyszívű herceg ravatálánál, akit születési kötelek fűztek a felsőlegességhez, a császárhoz. A kifürkészhetetlen sors igen korán vetett véget egy reményteljes életnek.”

A temetés.

Bécs-ből táviratozzák: *Ottó* főherceg temetése előreláthatólag csak öt nap múlva lesz. A főherceg udvarmestere azért rendelkezett így, mert a külföldi udvarok képviselői, a vendégek és a tiszti küldöttségek előbb nem érkezhettek Bécsbe. Vasárnap éjjel fogják a koporsót, amely addig a schönauer nyaralóban marad, átszállítani az *Augarten*-palotába, hétfőn éjjel tíz órakor pedig a Burg kápolnájába viszik és ott ravatalra helyezik. Kedden a kápolnát megnyitják a nagyközönség számára. A temetés kedden délután lesz.

Frigyes Agost száz király, az elhunyt főherceg sógora, személyesen jön el a temetésre, azok az ezredek pedig, amelyeknek *Ottó* tulajdonosa volt, küldöttségekkel képviseltetik magukat. Megjelenik tehát egy orosz és egy orosz ezrednek is a küldöttsége is.

A király a trónörökösnél.

Bécs-ből sürgönyzik: Halottak napja alkalmából a király ma délelőtt a kapucinusok sirboltjában volt, ahonnan egyenesen *Ferenc Ferdinánd* trónörököshöz hajtattott és kifejezte részvétét öccse halála alkalmából. Együttal fölhatalmazta a főherceget, hogy a temetésre vonatkozó intézkedéseket tegyen.

Az elhunyt főherceg nem vette komolyan betegségét és ezért végrendeletében nincsenek végleges intézkedések.

Károly Ferenc József főherceg, dragonyos főhadnagy, *Ottó* főherceg idősebb fia, tegnap este vette a halálhírt Miramarban és ma délben érkezett Bécsbe.

Mária Jozefa főhercegnő csak este jöhetett meg férje ravatálához. Má-

ria *Jozefa* főhercegnő nem marad többé az *Augarten*-ben levő palotában, amelyet a király tíz év előtt *Ottó* főherceg részére építtetett. Sok baj érte a főhercegi családot a palotában, amelynek fekvése is egészségtelen, amiért most az orvosok tanácsára máshová költözik az özvegy főhercegnő.

Ottó főherceg és a trónöröklés.

Az elhunyt *Ottó* főherceg 1900. június 28-ika óta az osztrák és a magyar trón várományosa volt. *Rudolf* főherceg halálával ugyanis a trónöröklés a király életben lévő, korban második fivérére, *Károly Lajos* főhercegre szállott, de az 1896-ban elhalt és trónörökössé a legidősebb fia, *Ferenc Ferdinánd* lett.

Az öröklés sorrendjében már most *Ferenc Ferdinánd* után az ő egyenes leszármazottjait következtek volna, a trónörökös azonban 1900. július 1-én *Chotek Zsófia* grófnét, *Hohenberg* hercegnőt vette feleségül. A cseh arisztokráta családtól származó hölgy nem egyenrangú a Habsburgokkal és így a házasság törvények rendelkezésének megfelelően, *Ferenc Ferdinánd* 1900. június 28-án, a bécsi Burgban esküvelmondott feleségül születendő fial terhére az osztrák és a magyar trónról. Ezt a lemondást a magyar törvényhozás is becékkelyezte és ettől a naptól fogva, noha később *Ferenc Ferdinánd* két fia is született — két *Hohenberg* herceg — *Ottó* főherceg, a trónörökösnek korban utána következő fivére volt a trónvárományosa.

Ottó főherceg azonban már évek óta betegeskedett és így nem őt tekintették a praesumptív, kijelölt trónörökösnek, hanem a legidősebb fiát, *Károly Ferenc József* főherceget. A mai naptól fogva *Károly Ferenc József* csakugyan praesumptív trónörökös; ha *Ferenc Ferdinánd* trónra lép és a dolgok állásán semmi sem változtatnak, ő lesz trónörökös, *Károly Ferenc József* 1897-ben, Persa bauxban, Csehországban született és már tizenöt éves kora óta — öt év óta — trónörökösnek nevelik. Gondos katonai nevelésben részesül. Tizenöt éves korában dragonyos hadságnak nevezték ki és tegnapelőtt közölte a hivatalos lap, hogy a király főhadnaggyá léptette elő. A leendő trónörökös közben egy idő óta Prágában tartózkodik és az egyetemen az előadásokat hallgatja.

Öngyilkos aradi díjnok.

Nyomor miatt a halálba.

„Megölt a vármegye.”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2

A nyomor ma halálba kergetett Aradon egy szerencsétlen embert. Fejbe lötte magát, mert nem tudta elviselni a sok nékülözést, amelynek családja és ő ki voltak téve. Az öngyilkosságról alábbi tudósításunk szól:

Dekker Odón vármegyei díjnok ma este nyolc óra után, Demeter uca 68-ik szám alatt levő lakásán, egy kilenc milliméteres revolverrel, fejbe lötte magát. A lövés zúzára az öngyilkos felesége, aki gyermekével a konyhában tartózkodott, berohant a szobába, ahol fejt a dívanon fekvő, már eszméletlen állapotban találta.

Dekker rémületen futott ki az udvarra és fölhívta szomszédait, akik telefonon értesítették az öngyilkosságról a rendőrséget. Csakhamar megjelent a helyszínen *Vidéky* Gusztáv ügyletes rendőrtiszt és *Hecht* Adolf

dr. kerületi orvos, aki megállapította, hogy a golyó az öngyilkos halántékán át a furdott és életveszélyes sebet ütött a szécsésien emberen.

Az öngyilkost ezután a mentők beszállították a közpórházba, ahol most élet- és halál között lebeg. Valószínű, hogy nem éri meg a reggelt.

Az öngyilkos levelet hagyott hátra a feleségének, amelyben a következőket írta:

Isten veletek!

Megölt a vármegye!

Legyetek boldogok!

Odón.

Az öngyilkos 36 éves ember volt. Ot évvel ezelőtt alapított családot. Két gyermeket hagyott hátra, egy négy éves és egy három éves fiúgyermeket; felesége most is áldott állapotban van. Dekker két évvel ezelőtt lépett a vármegyei árvaszék szolgálatába, ahol mint díjnok működött, egy korona hatvan fillér napi díj mellett. Minthogy mellékeresetre nem tudott szert tenni, családjával együtt örökös nélkülözésnek volt kitéve. Ez keserítette el annyira a szerencsétlen embert, hogy önközével vetett véget életének.

A függetlenségi párt szervezkedése.

Az új pártvezetőség.

Müller Károly elnök.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Az aradi függetlenségi és 48-as párt november hó 1-én, csütörtökön délelőtt az iparosház nagytermében szervezkedő közgyűlést tartott, amely igen élénk lefolyású volt. Ez a közgyűlés új korszak kezdetét jelenti a függetlenségi párt életében, mert a párt élére új vezetőség került, illetőleg a függetlenségi pártnak azok a harcokban és elvűségben kipróbált lelkes tagjai vették most kezükbe a párt vezetését, akik legutóbb a Müller-párt zászlajával fényes diadalt arattak.

Lelkes, meg-megújuló meleg tüntetések között ültette a közgyűlés Müller Károly országgyűlési képviselőt a pártelnöki székbe, amelyben ezelőtt számos éven már annyi érdemet szerzett magának és dicsőséget a pártnak. Hogy az újra alakított függetlenségi párt sikereiben gazdagodni, erőben gyarapodni és a köz és a város javára hasznosan és tevékenyen működni fog a jövőben is, annak legfőbb garanciáját éppen Müller Károly személye képezi és az a tény, hogy ő vezeti ismét ezt a hatalmas pártot.

Mielőtt a pártvezetőséget megválasztották, *Barabás* Béla dr. országgyűlési képviselő hosszabb beszéd kíséretében azt indítványozta, hogy különböző okok miatt halasszák el a közgyűlést egy közelebbi alkalomra, a megjelentek azonban elérkezettnek látták az időt; hogy megalkítsák a pártvezetőséget.

Részletes tudósításunk a következő:

(A megnyitás.)

Tizenegy órakor *Vizer* Lajos elfoglalta az elnöki széket és köszönetet mondván a személyét ért megüszelő bizalomért élénk eljenzés közben megnyitotta a közgyűlést. A jegyzőkönyv vezetésére *Kecner* Zoltán dr. ügyvédjelöltet kérte fel, azután kifejtette, hogy a közgyűlés célját az aradi függetlenségi és 48-as párt szervezése képezi. Ennek keretében tartozik az elnöknek, a tisztikarnak és a végre-

ának megválasztása. Ezután így

Mielőtt a választást elrendelném, tudomására hozom a közgyűlések, hogy a július 18-án egybehívott és megtartott pártértekezlet a szervezési munkálatok előkészítésével is foglalkozott. Szóba került az is, hogy ki legyen a párt elnöke. Az elnökválasztás ezen az értekezleten sokoldalról meg lett világítva és az volt a törekvés, hogy olyan férfit ültessünk az elnöki székbe, aki a párt tekintélyét és erejét külsőleg képviselje és megóvja. Szemünk előtt lebegett, hogy a béke helyreálljon és az egyenlőséget együttérzés, bensőség és bizalom váltsa fel. Ennek elérésére senki sem alkalmasabb, mint szeretett képviselőnk: Müller Károly, én tehát őt ajánlom a párt elnökének. (Éljenzés.)

Vizer szavai hosszantartó lelkes éljenzés követte. A jelenvoltak közül sokan felugrottak és a közgyűlés nagy ovációban részeltette Müller Károlyt. De mielőtt az elnök kimondhatta volna, hogy a párt elnökéül Müller Károlyt választották, szólásra emelkedett Barabás Béla dr. és azt indítványozta, hogy a párt halassza el a közgyűlést.

(Barabás indítványa.)

A képviselőválasztás alkalmával — kezdte Barabás Béla dr. — az a szomorú jelenség merült fel, hogy a párt kétfelé szakadt. A bekövetkezett választás eredménye azonban lecsillapította a kedélyeket és most itt az alkalom egy erős függetlenségi párt megalakítására. (Helyeslés.) Aradon megalakult egy párt, amely három évre megválasztotta az elnököt és a tisztikart. Ezeknek mandátuma még nem járt le. Ha mi egységes és erős pártot akarunk alkotni, tiszteljük az alapszabályokat, amelyeket mi hoztunk létre. Ennek alapján kell eljárjunk. A lefolyt választásnál ezernél többszáz volt esett Müller Károlyra (Felkiáltások: Éljen Müller!) és négyszáz Komjáthyra. Ez összesen ezernégyszáz függetlenségi szavazat. Szalay Arnold a napokban megemlítette, hogy ha a választás folyamán keletkezés nem jön létre, úgy Müller Károlyra még négyszáz szavazat esett volna. (Élénk éljenzés. Felkiáltások: Meg is érdemelte!) A számok összeadásából kitűnik, hogy Aradon legkevesebb kétezer függetlenségi választó van.

Es ott, ahol annyi a függetlenségi választó, ott ötven hatvan embernek közgyűlést tartani, még szabályos és törvényes formák között sem lehet. A közgyűlés megtartására a mai nap különben sem alkalmas, részint mert ünnep, részint mert országos vásár van. *Halasszuk el tehát a közgyűlést.* Az eredmény azért ugyancsak lesz, ha kétezer polgár választja is meg az elnököt. (Felkiáltások: Ugy van! Ez igaz! Akkor senki sem foghatja ránk, hogy megsértettük a formát. Előkezzünk a november 18-iki formásértés rettenetes következményeire. Első sorban is tartunk be a ránk nevezte érvényes szabályokat. Erre szeretett képviselőnknek, Müller Károlynak (Éljen Müller Károly!) és a polgárságnak is szüksége van. Én is képviselője voltam Aradnak, de a körülmények folytán kénytelen voltam lemondani aradi mandátumomról. De együttal elnök vagyok a Kossuth Ferenc vezette alatt álló országos függetlenségi és 48-as pártnak és ezen a címen ragadtam magamnak a jogot, hogy felszólaljak. Ha nem akarunk keserű érzéseket kelteni, ha azt akarjuk, hogy a lista egy nagy tömeg által fogadtassék el, úgy fogadják el azt a javaslatot, hogy ne tartunk meg a közgyűlést, hanem alakuljunk át értekezletté, amely mondja ki, hogy tekintettel a halottak napjára és a vásárra és tekintettel arra, hogy az alapszabályok megsértése végzetes hiba volna, a közgyűlést egy más alkalmasabb napra teszi. Nagyon kérem, járuljanak hozzá ezen javaslatomhoz. Minthogy ötven tagnak joga van közgyűlést összehívni, írjunk ötvenen alá egy ívet és adjuk azt át a függetlenségi párt elnökének. Ugy hiszem ezt a tisztelet most Müller Lajosra kell bízni. Adjuk át neki és hívjuk meg, hogy a közgyűlést november 11-ére hívja össze, a meghatározott tárgysorozattal. Ez a közgyűlés úgy

fog lefolyni, hogy senki sem emelhet majd kifogást. Ez a tíz nap a párt életében már úgy sem számít.

Meg vagyok győződve arról, hogy igaz tevékenységgel akarunk a munkához látni. És ha ez a szándékunk, úgy toborozunk is a munkához táborot. Ugy hiszem, hogy jelenlétem bizonyossága annak, hogy teljes erőmmel kívánok résztvenni a párt további küzdelmeiben. Szükségesnek tartom, — nehogy félreértések támadjanak — ismételtén is hangsúlyozni, hogy csupán a forma ellen van kifogásom, a lényeg ellen nincs. A többség véleménye előtt mindig meghajlom, még ha az a vélemény ellenkezik is az én véleményemmel. Itt csupán a formáról van szó.

Mint az országos függetlenségi és 48-as párt alelnöke kérem erre önöket, a jövő munkájának erejére való tekintettel. Ha a felhívásra a most távollévők másodszer sem jelennek meg, akkor viseljék ezért ők a felelősséget. November 11-én, bár még ha kevesen leszünk is, megtarthatjuk a közgyűlést, mert eleget tünk a formának.

Fogadják el kérem indítványomat és küldjenek ki egy kisebb szervező-bizottságot, amely az érdekek összeegyeztetésével állítsa össze a listát. Így nem marad majd keserűség a keblekben. Tartunk össze, hogy az erősségben tudjunk ellenfeleinken győzedelmeskedni. (Éljenzés)

(A halasztás ellen.)

Barabás szavai helyeslés követte ugyan, de a hangulatból már ekkor bizonyos volt, hogy a többség a közgyűlés megtartása mellett foglalt állást. Barabás után Szalay Arnold dr. állott fel szólásra, hogy a közgyűlés megtartását és a választás azonnali megejtését indítványozza.

— Elismerem, — mondotta Szalay Arnold dr. — hogy Barabás Béla Kossuth Ferenc után első embere az országos függetlenségi és 48-as pártnak; azt is elismerem, hogy amióta él, soha magánérdek által nem vezethette magát és hogy mindig a közérdek vezérelte cselekedett; Barabás személye iránt a legnagyobb tisztelettel viseltetem, de ebben az esetben ellenkező nézetet vallok veie szemben, és indítványozom, hogy a közgyűlést tartunk meg és ejtsük meg a választást.

Szalay ezután a régi függetlenségi párt végrehajtó-bizottságának azzal az eljárással foglalkozott, hogy a jelöltség ügyében hozott határozatát nem terjesztette közgyűlés elé.

— Én — ugymond — követeltem, hogy a jelöltség kérdését vigyük a párt elé, azaz hívjanak egybe közgyűlést, amely megfellebbezhetlenül döntsön. Meg se hallgattak, nem is tették fel indítványomat szavazásra. Az volt a válaszuk, hogy majd összehívunk közgyűlést, de csak a szűrt után. Most, hogy a választás elmult, nincsenek győzők és nincsenek legyőzöttek. A győzők szeretettel ölelik keblükre azokat, akik az ellenpártion voltak. A mai közgyűlést a pártnak olyan tizenhat tagja hívta össze, akiknek egyenlőségéhez semmi kétség nem férhet. Én gyűjtöttem össze az aláírásokat és ha Barabás írt volna, hogy írja alá az ívet. A volt ellenpártiak közül alig vannak itt egyenányan. A függetlenségi párt régebbi vezető tagjai valamennyien belekerülnek a végrehajtó bizottságba. Nem vonom kétségbe Barabás jóindulatát és jóhiszeműségét, de azt indítványozom, hogy a közgyűlést tartunk meg. (Éljenzés.)

Szalay Arnold szavai élénk éljenzés és helyeslés kísérté. De voltak olyanok is, akik Barabás indítványa mellett foglaltak állást és ezt azzal dokumentálták, hogy éljenztek Barabást. Habár látható volt, hogy a nagy többség a közgyűlés megtartását kívánja, az elnök Müller Lajos mégis szavazásra tette fel a kérdést, hogy formásértés ne történjék.

(A közgyűlést megtartják.)

— Két ellentétes indítvány áll egymással szemben, — szolt Vizer Lajos — az egyik Barabás Bélaé, aki a közgyűlés elhalasztását kívánja, a másik Szalay Arnoldé, aki a közgyűlés megtartását indítványozza. A két indítványt szavazás alá bocsátom.

Az elnök szavai után ismét kiört a zaj. — Tartunk meg a közgyűlést! — kiáltotta a többség.

— Éljen Barabás! — hangzott fel helyenként.

— Szavazzunk! Szavazzunk!

— Nem a névről, hanem az indítványról van szó! — kiáltotta valaki.

A folytonos zajban több közbeszólás volt hallható.

— Itt már szétválásról van szó, — kiáltotta Magyarai Ferenc.

De Szalay Arnold úr megnyugtatta:

— Legyen nyugodt, nincs szó szétválásról.

Az elnök csendre intette a zajongókat:

— Elrendelem a szavazást. Aki Szalay Arnold indítványát fogadja el, az nyujtsa fel a kezét.

A felszólítás után mintegy ötven kéz emelkedett a levegőbe.

— Tessék megoivasni! — hangzott mindenfelől.

De a megolvasás nehezen ment, mire egyesek azt kívánták, hogy a szavazás felállással történjék. Már úgy látszott, hogy újabb vita fejlődik ki, amikor felállott Müller Károly és három szóval elintézte a kérdést:

— Urak, tartunk meg a közgyűlést!

Altalános éljenzés és helyeslés tört ki erre a teremben és most már egyhangulag a mellett határozott a párt, hogy a közgyűlést megtartja.

(Élők-választás.)

Az élénk tetszészaj lassankint elült, mire Vizer Lajos megnyitottnak jelentette ki a közgyűlést.

— Az elnöki székbe — ugymond — mint legméltóbbat, Müller Károlyt ajánlom! (Lelekes éljenzés és taps)

Frenetikus éljenzés és tapsvihár követte ezt az indítványt, mire Vizer Lajos kimondta a határozatot:

— Az aradi függetlenségi párt elnökéül Müller Károlyt választotta meg. Miután ezzel az én mandátumom lejárt, felkérem a párt szeretett elnökét, hogy foglalja el az elnöki széket és vezesse tovább a közgyűlést.

(Müller Károly beszéde.)

Müller Károly orsz. képviselő ekkor élénk éljenzés közben elfoglalta az elnöki széket és a következő beszédet mondta:

— Mélyen tisztelt polgártársak! Köszönöm azt a bizalmat, amelyvel felrubsztak. Sokan vagyunk, akik vállvetve küzdünk a függetlenségi eszmék érdekében. Huszonhat esztendővel ezelőtt lettem a párt elnöke. Akkor egészen más áramlatok voltak, amelyekkel fel kellett vennünk a küzdelmet. Minthogy azoknak nagyobb volt az erejük, mint a miénk, már úgy látszott, hogy nem tudjuk velük szemben sikerrel felvenni a küzdelmet. De mégis kivittük az első győzelmet, amikor Naray Imrét beküldtük a képviselőházba. Később egyúttal a nemzeti párttal Atél Péter zászlaját segítettük diadalra. Jött az új era és hatalmasan megerősödött a függetlenségi párt. Győzedelmesen került ki az urnából Barabás Béla (Éljenzés) neve, még akkor, amikor az ellenáramat is erős volt.

Legutóbb már függetlenségi vette fel függetlenségi ellen a küzdelmet. Az önök bíztam engem tisztelt meg Aradváros mandátumával. (Élénk éljenzés.) Ez a győzelem meggyőzőtt arról, hogy ebben a városban semmi más nem érvényesülhet, mint a polgárság akarata. A polgárság akaratával szembehelyezkedni vesztett csarát jelent. Az ellenpárt szeplőtlenül viselkedett, de ott hibázta el, hogy nem tette mérlegbe a polgárság akaratát és így felbillent a mérleg. Így történt az, hogy megalakult még egy függetlenségi párt, mert akik nem voltak megegyezve, gyűlést hirdettek és tömörültek. Vizer Lajos végig vezette a választást, de a végleges megalakulás csak most, a választás

után történhetett. Nem újalakulás ez, hanem folyománya a július 19-i közgyűlésnek!

Ugy hiszem, programot nem kell adnom. Huszonnégy évig voltam a párt elnöke. (Éljenezés). Meggyőződésemet, elveimet mindenki ismerheti. (Zajos helyeslés.) A közelmúlt küzdelemben úgy is számos helyen tartottunk gyűlést, ahol programot adtam. Most nem akarom újlag elmondani, amit akkor mondtam. Csúpan erre kérném a pártot, hogy folytassuk tovább a szervezés munkáját. Igen helyesen jegyezte meg Barabás Béla, hogy legközelebb szükség lesz már a pártra. Ezért gyorsan kell szervezkedni, hogy az új tisztikar a gyakorlati tudást elsajátítsa. Újlag köszönöm a bizalmat és ismételten hangsúlyozom, hogy Aradon semmi más nem érvényesülhet, csak a polgárság akarata. (Leikes éljenezés és taps)

(A tisztikar.)

A beszéd után felujult a tetszészaj, amelynek lecsillapultával Müller Károly felszólította a jegyzőt, hogy olvassa fel a szervező bizottság által összeállított listát. A közgyűlés ezt egyhangú lelkesedéssel elfogadta. A párt tisztikara és végrehajtó-bizottsága így alakult meg:

Elnök: Müller Károly. **Alelnökök:** Stelgerwald Alajos és Sebessy Ferenc. **Pártjegyzők:** Salgó Miksa dr. és Krenner Zoltán dr. **Az első kerület elnöke:** Meisztrovics János, **alelnökök:** Keppich Jakab dr., Sallágyi Jakab. **A második kerület elnöke:** Vizer Lajos, **alelnökök:** Sebessy Ferenc, Wagner József. **A harmadik kerület elnöke:** Szalay Arnold dr., **alelnökök:** Rothmüller Ferenc és Taffro József. **A negyedik kerület elnöke:** Leitner Ernő dr., **alelnökök:** Bene Gyula, Kernács Lajos és Tenner Alfréd.

A végrehajtó-bizottság tagjai: Amtmann Lajos, Bartl Ernő, Benedek Árpád, Blaskovics Antal, Barcza István, Barb Efraim, dr. Barabás Béla, Berán Béla, Cziráky Márton, Don Konstantin, Dobró Pál, Daimel Lajos, Drummer Ferenc, dr. Eies Béla, Eber Nándor, Eckhardt Ede, Erdélyi Imre, Fritz József, Ferdinánd Demeter, Fejér Gyula, Gásza Béla, Georgiades József, Gruber Hugó, Herold Gyula, Horváth Imre, dr. Heitz Nándor, Hoffmann Antal, Hoffmann Viktor, Hunyady József, Jellinek Henrik, Isztray Géza, Joó Béla, Jankovics György, Joanovits Antal, Kristóf Gy., Kelemen Pál, Kövér Gábor, Kovács Vince, Kintzig Kopár Ferenc, Kalmár Nándor, dr. Kabdebó János, Kristyó János, Klár Ferenc, dr. Ludigh István, Leviczky Tivadar, Losonczy Zoltán, Müller Gyula, id. Müller József, Magyar Ferenc, dr. Múlek Lajos, Medveczky Zsigmond, Maresch Gyula, Mihalik József, Nagy Kálmán, Nagy Sándor, Nagy Ottokár, Nikollis Sándor, Pohl Odón, Oravetz Miklós, Olár Jusztin, Péterffy Antal, Poppó Sándor, Pánzes Akos, Panán György, Porczán Lajos, Ravasz Imre, dr. Radó Károly, dr. Remetey Fülöp Károly, Rác Ferenc, Révay Kálmán, Rammer István, Rózsay Pál, Reicher Ferenc, dr. Rozsnyay József, Réthy Viktor, Rác Márton, Schauer Adám, Schwarcz Pál, Sátor József, Stef M., Schaenen Béla, Szikszay A., Simon Jenő, Simon Gábor, Simon Dezső, Szántai Mátyás, Steiner Ferenc, Steiner Jakab, Szántai Béla, Szántay Lajos, Solymes József, Szalay Manó, Szabó Zoltán, ifj. dr. Szalay Károly, dr. Singer János, ifj. Tonesz Ferenc, Tenner Lajos, Tefner Ignác, Tenclinger Károly, Törökfalvy Mór, Vajda Benő, Waldor Gyula, Vass Mátyás, Zima Tibor.

A közgyűlés ezután Müller Károly indítványára Vizer Lajost, a párt alelnökét, aki nagy érdemeket szerzett a párt szervezése körül, egyhangú lelkesedéssel örökös tiszteletbeli elnökké választotta.

A tisztikar megalakítása után ismét Müller Károly szövegeit fel és röviden kifejtette, hogy a pártnak át kellett alakulnia, és hogy kénytelenek voltak kilépni a régi pártból. A pártnak átalakítása — fejezte be beszavát — a polgárság akaratának érvényesítésén nyugszik. A bizalom és a kölcsönös szeretet tartja össze a pártot.

(A Rákóczi-ünnepély.)

Ezután Radó Károly dr. azzal foglalkozott, hogy a hazafias érzések ápolása körül Arad

mindig az utolsó helyen volt. Rákóczi-ünnepélyt is, csak két héttel később rendez a város.

Erre Kovács Vince válaszolt és hangoztatta, hogy volt több olyan hazafias ünnep, amely méltó volt Aradhoz és a vértanúk emlékéhez.

A közgyűlés ezután változatlanul elfogadta a felolvasott *alapszabályokat*.

A közgyűlésen jelen voltak: Müller Károly és Barabás Béla dr. orsz. képviselők, Vizer Lajos, Müller Gyula, Kabdebó János dr., Leitner Ernő dr., Szalay Arnold dr., Kristyó János, Nagy Ottokár, Stelgerwald Alajos, Tenner László, Kalmár Nándor, Kövér Gábor, Pente Lajos, Leviczky Tibor, Czermann József, Brauner Vilmos, Kovács Vince, Joó Béla, Maresch Gyula, Magyar Ferenc, Keppich Jakab dr., Szikszay Antal, Zima Tibor, Tenner Alfréd, Szudy Elemér, Singer János dr., Maurer Mihály, Radó Károly dr., Hartmann Samu, Bayer Sándor, Olár Jusztin, Taffro József, Krenner Zoltán dr., Meisztrovics János, Hönig Ottó, Fritz József, Blaskovits Antal, Michelbauer Lajos, Kaitenhuber János, Lénárd Imre, Amtmann Lajos, Sorgenfeld Károly, Klein József, Czompó Ferenc, Aczél Károly, D. Szabó Mihály, Kovács Ferenc, Inokai Tóth Lajos, Szabai Péter, Papp István, Radosán Döme, Wollák József, Gábor András, Urs Radó, Andor Zoltán, Sztanily Mátyás, Sturm Károly, Eisner Géza, Joanovits Antal, Olár Ferenc, Scheffer József, ifj. Radocsányi János, Szathmáry Árpád, Horvát K. Vilmos, Gruber Ede, Borlodán György, Kiss Ferenc, Grallert Rezső, Don Konsantin, Olasz Lajos, Kovács Gyula, Matusek Márton, Porczán Lajos, Szóke Antal, Moravék Elemér, Weber Lajos, stb.

Schönaich Budapesten.

A politika eseményei.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 2.

Schönaich tábornoszernagy, közös hadügyminiszter ma este 7 órakor Budapestre érkezett és a Bristol-szállóban szállt meg. A hadügyminiszter ma senkit sem fogadott. Schönaich szombat délelőtt fog a magyar kormány tagjaival érintkezésbe lépni, illetve nekik bemutatkozni.

Bécs-ből, beavatott forrásból jelentik, hogy a hadügyminiszter mostani bemutatkozása alkalmával *szóba fognak kerülni az összes aktuális katonai kérdések*. A bécsi forrás szerint Schönaich közölni fogja a magyar kormányfővel, hogy már megkezdte a szabadelvű párt *kilences bizottsági katonai programjának végrehajtását*. Hogy az ujonclétszám emelésének kérdése most aktuális lesz-e vagy sem, azt a bécsi forrás nem érinti, de mindenesetre érdekes, hogy a függetlenségi párt hivatalos lapja, a „Budapest” ma a következőket írja: „A kormány *nem akarja az ujonclétszám-emelést*. És ha mint elődázhatatlan szükség, fel is merülne az ujonclétszám-emelés kérdése, akkor egészen bizonyos, hogy *nagyon drága lenne az ára*.”

Mint értesülünk, Budapestre érkezik az osztrák honvédelmi miniszter is, hogy magyar kollégáinak bemutatkozzék.

Budapest-ről táviratozzák: Az osztrák kormányfőnek a *kiegyezési tárgyalás* előkészítésével megbízott tisztviselői ma Budapestre érkeztek és délután a kereskedelmi miniszteriumban Saterényi József államtitkár elnöklésével megkezdték a tanácskozást a magyar kormány megbízottaival. A tanácskozást holnap folytatják. Az állam-

titkár az osztrák delegáltak tiszteletére ebédet ad.

A *képviselőház* holnap ülést tart, amelyre az elnöki előterjesztéseken kívül mentelmi ügyek és kérvények tárgyalását tűzték ki. *Ottó főherceg* halála alkalmából a képviselőház a gyász jeléül valószínűleg egy órára föl fogja függeszteni tanácskozását.

Az eleven célpont.

Aki agyonlövötte magát.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 2.

A német hadseregnek ismét szenzációs eseménye van, amely a aposan meglepő a köpenicki eset óta amugy is nagyon megcsappant nimbuszát. Egy őrmester öngyilkossági szándékából éles golyóval megöltötte katonáinak puskáit, a legények nem vették észre az éles töltést és gyakorlatozás közben agyon is lötték az őrmestert.

A tragikus esetről az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Különös öngyilkosság történt Trier-ben. Az itteni 29. gyalogezrednek Ludemann nevű őrmestere ma öngyilkosságot követett el, amelyről az a különös, hogy nem maga követte el az öngyilkosságot, hanem *mások által követeltette el*.

Ludemann ma reggel öt katonát elküldött s míg oda voltak, éles golyókkal megöltötte fegyvereiket. Amikor a katonák visszatértek a kaszárnyába, az őrmester gyakorlatozásra az udvarra vezette őket. Ott sorba állította a katonákat, tüzet vezényelt és célpontul magát jelölte meg. A katonák nem sejtették, hogy fegyverük élessel van töltve és gyanútlanul elszűtötték puskájukat az őrmesterre, aki *négy golyótól taláva, holtan összerogyott*.

Rögtön megindították a vizsgálatot, amely az őrmester hátramaradt leveléből megállapította, hogy *ő maga töltötte meg a fegyvereiket és az öngyilkosságot azért követte el, mert fegyelmi ügyében elvetették a fölfolyamodását*.

A bűnös szerelem betegjel.

Büntanya a fővárosban.

Koronás Aranka és társai.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 2.

Budapest erkölcsi nem valami fényes híreik, de azok után, amiket egy fővárosi lap ma esti számában ír, könnyen rásütik a Sodoma bélyegét. Szinte hihetetlen romlottságot tükrözött vissza ez a leleplezés; olyan erkölcsi súlyedést és elfajulást mutat, hogy az ember igazán nem tudja mit képzeljen orvosszerű: börtönt vagy kórházat. A büntetőörvénykönyv bűnösöknek tartja ezeket az embereket, Krafft Ebing betegnek. A szenzációt keltő leleplezés — mint fővárosi tudósítónk sürgönyzi — a következő:

Budapesten, a belváros közepén, a Magyar utcában negyed éve büntanyája van Róna Árpádnak, másképp Koronás Arankának, akinek erkölcstelen üzeimeit pár esztendő előtt leplezte le a rendőrség. Most ismét újí régi mesterességét, de többé nem félőnken, hanem nyíltan, nyolc szobás lakásban, ugyszólván nyílt ajtó mellett fogadja vendégeit és áldoz az erkölcstelen szerelem oltárán. Az egész utca föl van háborodva Róna Árpád üzeimeit miatt, írják is a leveleket és följelentéseket a főkapitány el-

mére, de a hatóság eddig mitsem tett a bűntanya megszüntetésére.

A Magyar-utca 32. száma alatt ültött tanyát Koronás Aranka. Május elsején költözött be, és az egész második emeletet kibérelte és mind a nyolc szobát pompával és fényűzéssel rendezte be. Nem a saját nevére szerepel a lakás, hanem *Rosenfeld* Ferencné nevét írták a lakók jegyzékébe. Rosenfeldnéen kívül, aki édes anyja Rónának, más női személy nincs is a helyiségben. Ellenben van egy nagy ruhaszekrény, amelyben kizárólag női ruhák lógnak. A szoknyák mind rövidek, a bűzök pedig mind mélyen kivágtak. Nyolc szoba van a lakásában és tizenkét szobaur, elvtársai Koronás Arankának, csupa jókevé fiatal ember, borotvált képűek, mulatók, akiknek megvan az a jó szokásuk, hogy valamennyien kerülnek a női nemet.

A tizenkét szobaur Róna Árpád vezetése mellett éjszakánként nagyszabású táncmulatásokat szokott rendezni: hegedülnek, táncolnak stb. Nyáron nem resteltek kiülni a folyosóra sem, még pedig — az időjárásra való tekintettel — egy ingben, sőt, ha szorosan vesszük, nem is egészen ingben. A lakók kétségbeesetten rohantak a házmesterhez és a sarkon álló rendőrhöz, de eredmény nélkül.

A szobaurak nem állandó lakói Koronás Arankának, hónapoként, sőt hetenként változik az állomány. Jönnek magyarok, németek és olaszok, orvosnövendékek és pincérek, magánhivatalnokok, sőt állandó lakója egy állítólagos konzulátusi titkár is. Női cselédség már az elv kedvéért sincsen a telepen, csupán inasok vannak, fiatal, csinos képű legények.

Előkelőségek is járnak Róna portájára az állandó szobaurakon kívül. A lakók ismernek egy öreg urat, akit mindenki méltóságos kisasszonynak szólít. Igen tisztas külsőjű bácsi, lehet vagy 65 esztendő. Az öregség különösen akkor látszik meg a méltóságos kisasszonyon, amikor elhagyja a házat. Ilyenkor szoronyon meg van viselve s alig áll a lábán.

Másik vendége a háznak egy fiatal báró. Igen előkelő ember, tekintélyes mágnáscsaládból származik, de van egy gyöngéje: világoskék női alkóneműekben jár. Amilyen szép férfias külseje van a bárónak, olyan vékony nőies a hangja. A házi korcerten dalolás alkalmával kihallik egy éles női hang: ilyenkor a báró ur énekel.

Jár azonkívül a díszes társaságba egy iskolai igazgató, két miniszteri főhivatalnok és több névtelen szereplő: diákok, szegény színészlányok és egy egész csomó állás nélküli pincér. A társaság star-ját *Fekete Dezső*nek hívják. Dezső kisasszonynak van szíve olykor este kísértálni az utcára és belekötni a járóelőkbe. Persze nem haragosan, sőt ellenkezőleg, igen nyájasan.

Róna Árpád szép, nagy bajszú fiatal ember. Lehet vagy harminc éves, de a hangja nevetségesen vékony, akár egy kilenc éves lányké. Állandó alkja az álarcos-báloknak, a „karnevál”-ünnepélyeknek és a Vigadóban csak oly ismerős, mint Óbudában, ahol az ilyen ünnepélyeken föltűnő lilaszínű ruhában és fekete álarcokkal szokott megjelenni. Nagyon szereti a férfítársaságot és a legutolsó Óbudai karnevál után három fiatal emberrel igyekezett haza egy fiakkoron. A ház előtt azonban ráismert a kocsis, aki figyelmeztette a vendégeket a veszélyre, mire a fiatal emberek nekiesetek Arankának és botokkal, ostorral alaposan helybenhagyták.

Az anyaintézet a Magyar utcában van, de Róna fiokról is gondoskodott. A Királyi Pál-utca 5. száma alatt kifőzése van, ahol egy koronáért nyújt uri ebédet. Diákok, fiatal embe-

rek előnyben részesülnek és engedményt kapnak, nő pedig be sem teheti a lábát. A kifőzés mögötti szeparáiban nagy orgiák szoktak lefolyni. A rendőrség ebben a dologba sem avatkozott bele, holott Róna nyitau, az utcán csábitgatja a fiatal és öreg urakat.

Ez a bünszövetkezet behálózta a fővárost, sőt az egész országot. Rónának nagyszerűen megy az üzlete; smellet, hogy nem unatkozik, horribilis összegeket keres, sőt kitűnő hírve is van. Azzal dicsekszik mindenkinek, hogy csupa jó embere van a rendőrségen és ki van zárva, hogy leleplezzék.

MULATSÁGOK.

(—) A vasutasok szövetségének estélye. A vasutasok országos szövetségének aradi kerülete szórakoztató és családi jellegű *füller-estélyét* szombaton este tartja meg a Turista-Egylet helyiségében (Vass szálloda külön helyisége). Az estély érdekes programja késztelenné teszi, hogy a tél folyamán rendezendő többi estélyek iránt is meg lesz a kellő érdeklődés. A program kiemelkedő számai: *Zoltai Mátyás* és *Szabóczy János* hegedűjátéka, *Losonczy Zoltán* felolvasása, *Szathmáry Árpád* humoros előadása, valamint a szövetségi énekkar száma. Az estélyre külön meghívók nem bocsájtattak ki s az érdeklődőket ezuttal hívja meg a vigalmi bizottság.

Új állások — új költségek.

(A költségvetés részletei.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 2

A miniszterelnökség sajtóirodája ma délután adta közzé a költségvetés részleteit. Tizenhat füzet tartalmazza az egyes tárcák kiadásait és bevételeit magukban foglaló adatokat s az azokat igazoló megokolást. A költségvetési tételvezetés hetenként elsorolja, mi a magyarázata a *belügyi tárcá* szükségletének a múlt évihez képest 7,781,280 koronával való emelkedésének. A költségvetésben bejelentett nevezetesebb változások a következők:

Új állások kiegészítésére és személyi kiadásokra 88,310 koronával kér az idén többet a belügyminiszter. Szerveznek egy közegészségügyi főfelügyelői állást 8000 korona, 2 műszaki titkári állást 2800 korona, egy műszaki tanácsosi állást 6000 korona, egy számvevőszéki főnöki állást 6000 korona és huszonegy kisebb kezelő személyzeti állást 70,000 korona többkiadással.

Az *Operaház* javadalmazását évi 793,000 koronára emelték fel, az operaház énekkari, zenekari, táncokari és munkás személyzeti fizetésnek rendezésére ebből 83,000 K. kiadástöbblet esik. A költségvetés indokolása elmondja, hogy itt a bécsi, drezdai és müncheni operaházaknál fennálló fizetési rendszereket vette alapul.

A *közegészségügyi* kiadások 2,858,834 koronával emelkednek. Ebből a pozsonyi állami kórház többszükségletére 95,040 korona esik, a marosvásárhelyi állami kórházra 19,074, a lipótvárosi elmeorvosintézetre 27,969 korona, az angyalföldi elmeorvosintézetre 36,813 korona, a nagyszombati elmeorvosintézetre 5780 korona, a nagykálói elmeorvosintézetre 1796 korona esik. A belügyminiszter 1907. május 1-én Budapesten új szemkórházat nyit.

A *betegápolási* alapról szóló költségvetési adatok kapcsán bejelenté a belügyminiszter, hogy 1907. évre az országos betegápolási pótdó kulcsának 5 százalékkal való megállapítását hozza javaslatba.

A *csendőrség* többszükséglete 1,128,558 ko-

rona. Eddig az indokolás szerint 60,77 négy-szögkilométer esett egy portyázó csendőrré, a mi közbiztonsági szempontból elviselhetetlen állapot. A csendőrség létszámát a jövő évre 778 fővel emelik. Ebből a létszámból 11 új járásparancsnokságot és 100 új őrsőt állítanak fel.

A *fővárosi államrendőrség* többszükséglete 593,093 korona. Ebből tisztviselők kiegészítésére 58,000 korona, 970 új rendőrállás költségére 457,557 korona esik. A jövő évben 16,460 korona költséggel két új határrendőrségi kirendeltséget állítanak fel.

A *kultuszminiszter* a jövő évre szintén emeli a szükségletét. Az egyetem szükségletét 123,562 koronával emelik. Új főgimnáziumot állítanak Budapesten a X. kerületben s főgimnáziummá fejlesztik a szentgotthárdi és a nagy-szalontai gimnáziumokat. Az állami elemi népiskolák céljaira 1,307,472 koronával több jut, mint a múlt évben. Ebből a többletből 286,000 kor. esik az állami elemi népiskolai tanító személyzet mostani törzsfizetését között fennálló szerfelett kedvezőtlen aránytalanság fokozatos kiegyenlítésére. 1907 évben a miniszter 800 állást 1400 korona, 600 állást 2000 korona, 2750 állást 1000 korona és 1500 állást 800 korona alapfizetéssel rendszeresít. Újabb népiskolák felállítására a kormány 150,000 koronát írányoz elő.

Az *állami iskolák* felállításáról a költségvetés ezeket mondja:

Csak ott engedélyezek állami iskolát, ahol arra nemzeti és népművelődési szempontból valóban szükség van, még pedig rendszeresen, ha csak kivételes körülmények az ellenkező eljárást nem indokolják, ekképpen, hogy a fennálló más jellegű iskolák érintése nélkül, az azokban el nem helyezhető tankötelesek számára. A szervezéseknel elsősorban figyelemmel vagyok hazánk északnyugati és délkeleti vármegyéire, ezzel párhuzamosan a szegény magyar községek és az alföldi nagyobb városok népnevelésének emelésére.

A zálogház sikkasztója.

(Diplomás pénztárnok.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 2.

Egy pénztáros ült ma Budapesten a vádlottak padján. Az államnak volt tisztviselője, százazrek fordultak meg a kezén s az a vád ellene, hogy sikkasztott. Mivelhogy tagadja a terhére rótt bűncselekményt, az ítéletet pedig nem hozta még meg a bíróság: nem tudni, csakugyan elkövette-e *Balázs Sándor* dr. — így hívják a vádlottat — a sikkasztást, mely miatt nemcsak állását veszítette, de börtönbe is jut.

De már most, mielőtt a valóság tisztázódott volna, rá kell mutatni néhány körülményre. Csak elő kell sorolni néhány adatot és senki sem mondhatja, hogy egyedül *Balázs* a bűnös, ha sikkasztott. A vádlott diplomás ember, éven át tanult és néiküözött, amíg pályáját bevégezte és elnyerte a doktori fokot. Zsebében a kutyabőrrel, állami tisztviselő lett: kinevezték a *isz. zálogházhoz* gyakornoknak. Kilenc évi kintlódás után pénztáros lett. Olyan állásba jutott, ahol megszámlálhatatlan ezresek, tömérdek pénz forgott meg a kezén és ennek az állami tisztviselőnek, aki már kilenc év óta hivatalnokoskodott, 1600 korona volt az évi fizetése.

Az ügyészség vádirata ekként adja elő a tényállást:

A múlt évben *Balázs Sándor* dr. ellen, ki állami alkalmaztatásának csak az utolsó esztendejében működött pénztárosi minőségben, valami kisebb mulasztás miatt fogyeimi eljá-

rást indítottak. Azonközben, hogy a vizsgálat folyt, egyéb hibákra, súlyosabb természetű bajokra bukkantak. Azt találták ugyanis, hogy dr. Balázs sikkasztott 4472 korona 46 fillért. A hiányzó summát 52 zálogtárgynak a kiváltása mellett végtá volna zsebre.

Ezre a vádra határozott tagadással felelt a pénztáros, de mert a gyanu alaposnak látszott, letartóztatották és hivatali sikkasztás büntetése miatt vád alá került. Konstatálták azt is, hogy miként manipulált. Ha jöttek valami nagyobb értékű ékszert kiváltani, dr. Balázs a mellé beosztott díjnokot, aki a bevallási naplót vezette, elküldte a szomszédos trafikba, vagy korcsmába, hogy hozzon neki valamit. És amíg a napdíjas odajárt, maga írta a naplót s abba tetszése szerint való summát jegyzett be. Természetesen mindig kisebb summát, mint amennyit a fél fizetett. Ezen az uton sikkasztotta a közel ötfélfé ezer koronát. A mára kitűzött tárgyaláson, melyre dr. Balázst börtönből vezették elő, *Seepessy István* dr. bíró elnökölt. A közzéadott *Tóth István* dr. kir. ügyész képviselte, védő *Györfly Gyula* dr.

A vádlott dr. *Balázs Sándor*, 32 éves, köpecsi születésű, ev. ref. vallású, kir. zálogházi tisztviselő és eddig nem jutott a törvénnyel összeütközésbe.

— Most sem vagyok bűnös — kezdi a vallomását.

Elnök: Mióta hivatalnok a ön az államnak?

— Kilenc éve.

— Pénztáros meddig volt?

— Valamivel tovább, mint egy esztendőig.

— Utólagra mi fizetést „élvezett”?

— 800 forintot évente.

— A vizsgálat adatai szerint, kieszelt terv alapján, ön 52 esetben megkárosította a kincstárt.

— Céлом lesz kimutatni, hogy ugy a hivatalomban, mint itt a vizsgálóbíró egyoldaluan végezték a vizsgálatot. Az állam tényleg károsodott, de nem én károsítottam meg, a vizsgálat pedig már elejétől fogva abból indult ki, hogy csak én lehetek a bűnös.

A vádlott azután ismertette azt a kezelési eljárást, melyet az elzálogosított ékszerek kiváltásakor követnek s amely szerint egyáltalán nem folyt be a kiváltási napló vezetésébe.

— Igen, csak hogy ön módját ejtette ennek. Nevezetesen a naplóvezető díjnokot hol szivarért, hol sörért küldötte.

— Sínki sem esküdhetik meg arra, hogy én kilenc év alatt csak egyszer is ittam volna sört a hivatalomban.

— De szivarozott.

— Igen s azért kénytelen voltam a díjnokot elküldeni, mert szolgálta nem állt rendelkezésemre.

Több tanu kihallgatása után a tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

HIREK.

— **Apponyi Aradon.** Az Aradvidéki Tanító-egyesület december hó elsejére tervezi az ujonnan épült tanítói konviktus ünnepélyes felavatását, amelylyel kapcsolatban diszkozgyűlést is fog tartani. Megbízható forrásból értesülünk, hogy a konviktus felavatási ünnepélyére *Apponyi Albert* gróf közoktatásügyi miniszter Aradra érkezik és a zárókő letételét személyesen fogja eszközölni.

— **A temetők napja.** Városok, falvak zárdokhelye volt két napon át a temető. Udaözönlöttek, ott hullámzóttak az élők a sírok körül és akiket egykor szerettek, megbecsülték őket szeretetükkel, lerótták hódolatukat irántuk. Virágdíszba, fényárba borult minden

temető. Mindszentek napján már a reggeli órákban kezdődött az aradi közönség zárdoklása a temetőbe, délután meg valóságos bucsujársként tolongott a koszorukat vivő sokaság. A felső-temetőben az aradi Nemzeti Színház tagjai megkoszorúzták elhunyt pályatársaik sírhalmát s az aradi újságírók is virágot helyeztek el az ő halottaik, *Hrabovszky Lajos* és *Gilly Ede* sírjára. Az aradi ipartestület leróta kegyeletét két volt elnöke, *Nikollits Péter* és *Berán Antal* sírjára fölött, a Lövész-egyesület tagjai fölkeresték *Nárcay Imre* és *Kövér Gábor* volt főlövész-mesterek síremlékét. *Vécsey Károly* vértanú sírjára az aradi 48-as honvéd-egylet helyezte koszorút, míg az ucal harcban elesett honvédek közös sírját az *Asztalos Sándor-társaság* és a honvéd egylet küldöttségel keresték fel. Az *Acsev.* tisztviselői megkoszorúzták néhány *Boros Beni* vezérigazgató sírját és minden nevezetesebb halott síremlékét fölkeresték az élők kegyelele.

— **A román király betegsége.** Bukarest-ből táviratozzák: A lapok bukaresti jelentései szerint alaptalanok a *Károly* király betegségről elterjedt hírek. *Noorden* tanár megállapította, hogy a király csak közönséges gyomorkatarásban szenved.

— **Páris Gábor felségfolyamodványa.** Aradvármegye alispáni hivatala ma már megküldte a belügyminiszteriumnak jelentését *Páris Gábor* volt világi főszolgabíró felségfolyamodványára, amelyet a minap kimerítően ismertettünk. A jelentés ismerteti *Páris* nyugdíjaztatásának történetét, elmondja a folyósítás beszüntetését és a törvényhatósági közgyűlés határozatát, melynek jogerőre emelkedése után a vármegye ismét kiutalja a volt főbíró nyugdíját. A jelentést a belügyminiszter föl fogja küldeni a *kabinetsirodához*, amely aztán a király elé terjeszti a királyi kézjeggyel ellátott felségfolyamodványt.

— **Közlekedési akadémia Budapest.** A kereskedelmi kormány a jövő év folyamán *közlekedési akadémiát* akar felállítani Budapesten. Meg fogják szüntetni a vasúti, posta-távírdai és hajózási közlekedési tanfolyamokat s egységes, állandó jellegű akadémiában központosítják azokat. Az új akadémia végleges tervezetét még nem állapította meg a kormány.

— **A villamos sztrájk vége.** Budapest-ről jelentik: A forgalom ma már teljesen helyreállt. A városi villamos az összes jelentkező alkalmazottakat visszavette, a közúti is visszavette a legtöbbjét, csak azokat nem, akik ellen eljárás van folyamatban és azokat, akiknek vezetőszerop jutott a sztrájkmozgalomban. Így a kelenföldi állomáson 180 jelentkezőből ma reggel visszavettek 153-at. A földalatti villamos is megkezdte ma reggel teljes forgalmát. A társaságok a visszavett emberek pénzbeli segélyezéséről gondoskodnak, az új szolgálati beosztást a kisebb munkaidővel pedig ezen a héten léptetik életbe.

— **A vásárhelyi installáció.** Hódmezővásárhely-ről jelentik: *Fabry Sándor* dr. Békésvármegye és Hódmezővásárhely főispánjának ünnepes installációja november 5 én lesz, melyre Hódmezővásárhely és Békésvármegye egész közönsége és tisztikara hivatalos. Hódmezővásárhely nagy pompával készül fogadni az új főispánt, kit, mint ismert közigazgatási tehetséget, nagy szeretettel fogad. A főispán és a vendégek már november 4-én érkeznek Gyuláról Hódmezővásárhelyre s a megyebeliek Békéscsabán és a megye többi állomásain csatlakoznak a küldöttséghez.

— **Greén Nándor hivatalában.** *Greén Nándor* tb. főkapitány, az aradi rendőrség büntető osztályának vezetője, nyolc havi szabadság után tegnap ismét elfoglalta hivatalát. *Greén* egész-

ségi állapota pár hét óta oly öröndetes javuláson ment keresztül, hogy nem akadályozza többé kiváló képességeinek kifejtésében. Hivatalba lépésénél nagy könnyebbséget szerzett a rendőrség tisztikarának, amelynek amugy sem nagy a létszáma és az olyan munkaerőt, mint *Greén Nándor*, még kettőzött munkássággal is csak nehezen nélkülözhetette.

— **A glogováci tűz és a katonák.** A glogováci tűzről írt tudósításunkban a többek között meg volt említve, hogy *John Jenakie* ezredes, a mikor hozzáfordultak, megtagadta a katonai segítséget. Amint értesülünk, ez az adat téves információ révén került a tudósításba. *John Jenakie* ezredes a tűz napján nem is volt itthon. A községi irnok, akit Aradra küldtek, a mikor a Glogovác alatt gyakorlatozó katonákat látta, legelőször egy századoshoz fordult katonai segítségért. A százados, miután a kérelem teljesítésére nem volt illetékes, az irnokot a közelben tartózkodó *Dietrich Albert* ezredeshez utasította. Az ezredes azonnal lefuttatta a gyakorlatot és a katonákat a tűzhöz vezényelte.

— **A königgrätzi bűnbak.** Egy német író, *Salburg Edith* grófnő „*Királyimádás*” címen érdekes regényt írt, amelyben *Benedek* tábor-szernagyának, a königgrätzi bűnbaknak a tragédiájával foglalkozik. A regény apróra részletezi azokat az adatokkal bizonyítható tényeket, amelyek *Benedek* tragikumának mentségül szolgálhatnak. Elmondja, hogy mily nehezen vette át a hads vezetését *Benedek*, aki különben is a legélesebben tiltakozott a poroszokkal vivandó háboru ellen. A haditanácsban előre megjósolta a borzalmas véget.

— **A mi gyalogságunk mindig csak parádéra jár.** Több mint a fele még sohasem tartott harci fegyvert a kezében. A haditérképeken csak olyan hidak vannak felrajzolva, amelyek tényleg nincsenek és sohse islesznek.

Ezeket *Benedek* az egész vezérkar jelenlétében mondja az uralkodónak. És megindul az intrika, amely el is ejtette. Königgrätznél ezerszámra pusztult az ember és a generális-szimusz örült, hogy a csatát elvesztette — *Benedek*. Ez a tárgyilagos történelmi tudósítás, ha mindjárt regényformában is jelent meg, mégis hozzájárul *Benedek* emlékének tisztázásához. Nem is annyira *Königgrätz Benedek* legnagyobb bűne, hanem az, hogy 48-ban magyar hazája ellen harcolt.

— **Uj pénzügyigazgatóságok.** A jövő év folyamán *Csik* és *Fogarasz* vármegyék kapnak új pénzügyigazgatóságokat. Az első *Csikszereván*, a második *Fogarason* állítják fel. *Csik* megye eddig a székelyudvarhelyi, *Fogarasz* megye a brassói pénzügyigazgatóság működési körébe tartozott.

— **Halálozás.** Az aradi kereskedővilágnak egy időben előkelő, tekintélyes tagja halt meg csütörtökön *Karánsebesen*: *Sonnenfeld József*, a *Sonnenfeld* és *Bing* aradi kézműves-kereskedő cég belfagya. A közéletben nevezetes szerepet játszott, amíg a cég buszával maga is elszegényedett és elköltözött Aradról. *Fia, Szadai Ferenc* a színészi pályára lépett s mint komikus az aradi színháznak is kedvelt tagja lett. A nyáron volt két esztendője, hogy tifuszba esett s meghalt. *Sonnenfeld* egyetlen fiának halála rendkívül megviselte s ez idő óta betegeskedett. Ma délután temették el *Karánsebesen*. *Szabó Károly* aradi ügyvéd fivérét gyászolja az elhunyiban.

— **Porosz herceg és színésznő házassága.** *Berlinből* jelentik, hogy a nemrég elhunyt *braunschweigi régensherceg* másodszerű fia, *Joachim Albert* porosz herceg, a *berlini Sándor-gárdaezred* őrnagya még e hét folyamán ottár elé vezeti *Sulzer* Mária volt színésznőt. A herceg már régóta tervbe vette ezt a házasságot, de a német császár, mint a *Hohenzollern* házfeje, csak most, hosszadalmas tárgyalások után,

adta meg beleegyezését. Érdekes, hogy Sulzer Mária még csak ez év májusában ment férjhez Londonban egy bécsi mágnáscsalád fiatal sarjához, *Liebenberg* Viktor József báróhoz. Ezt a házasságot azonban olyan feltételek kötötték meg, hogy a házasság röviddel a menyegző után elválás után elválnak. A berlini tudósítás szerint ez az elválás már meg is történt. Bécsből ezzel szemben azt jelentik, hogy a házasság még nem váltak el.

— Gyászünnepély. Néhai hatvani *Deutsch* Bernát, az aradi árvaház egyik nemeslelkű alapítója emlékének tiszteletére november hó 3-án d. u. 5 órakor az árvaházban gyászmemorialis ünnepélyt rendeznek.

— A fékező halála. Halálos végű baleset történt tegnap este het óra tájban a Sofronyáról Kurtics-felé robogó vonaton. *Domonkos* István békési illetőségű államvasuti fékező véletlenül kiesett a fékező kocsiából és a vonat *kerékei alá került*, amelyek teljesen szétroncsolták a szerencsétlen embert. *Domonkos* holttestét ma elszállították Békéscsabára, ahol szülei laknak. A szerencsétlenül járt ember csak 27 éves volt. A vizsgálat megállapította, hogy a baleset saját vigyázatlansága következtében érte.

— Megszökött nagybérő. *Nagybajomból* jelentik: *Kohn* Gusztáv itteni nagybérő orlasi adósságok hátrahagyásával megszökött. A nagybérőt közel három hét előtt látták utoljára Nagybajomban, de hogy most hol van, még a családja sem tudja. *Kohn* Gusztáv mindig vagyonos, gazdag ember hírében állott s valószínűnek tartják, hogy tőzsdei spekulációk juttatták a tönk szélére. A megszökött nagybérő ideiglenes gabonatermésére hat gsbonskereskedőtől vett föl 30—40.000 korona előleget és gabonáját aztán egy hetedik kereskedőnek adta el. A szállítási terminus október 20-ikére volt mindennél kitűzve s hogy ezzel elkésett, lett nyilvánvalóvá szökése. *Kohn* Gusztáv ezenkívül több takarékpénztárnál is érdekelve van, úgy, hogy hátrahagyott adósságai közel 300.000 koronát tesznek. A nagybérő már május havában szerzett magának külföldre szóló utlevelet.

— Hirtelen halál. *Schwall* Gusztáv aradi könyvkötő csütörtökön, szívizületlenség következtében hirtelen meghalt. Ma délután temették el.

— Az ujoncok esküje. A közhadsereg és honvédség kötelékébe bevonult ujoncok csütörtökön délelőtt tették le az esküt az aradi várban. A ceremónia befejeztével díszmenet volt.

— Üzleti körökből. A Temesvári Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatója *Étsinfeld* Lajost, az aradi Neuman Testvérek cég elnökviseelőjét a társaság bank-osztályának vezetőjévé nevezte ki.

— Szergiusz nagyherceg özvegye. *Pétervárról* jelentik: Híre jár, hogy *Nikolajevics* Miklós nagyherceg eljegyezte a meggyilkolt *Szergiusz* nagyherceg özvegyét, *Erzsébet* nagyhercegnőt.

— Elvitték a község pénztárát. Vakmerő betörés történt tegnap ejjel az aradmegyei *Patrisen*. Az ismeretlen betörők behatoltak a község háza épületébe s *magukkal vitték a község Wartheim-sekrényét*, melyben mintegy 1400 korona készpénz és két takarékpénztári könyvecske volt. A csendőrség keresi a betörőket.

— Lung György meghalt. A főváros tanácsának egyik legrégibb igen érdemes tagja: *Lung* György tanácsos tegnap hirtelen elhunyt. Halálának nagy részvétel kellett nemcsak a fővárosban, hanem az egész országban. *Lung* ugyanis elnöke volt az Országos Dalárszövetségnek s innen van nagy ismertsége és sok barátja az egész országban. *Lung* György 1847-ben született és 1869. óta volt a főváros szolgálatában. Sok intézmény neki köszönhető létezését. A néhány év előtt Aradon

tartott országos dalárkongresszuson is *Lung* elnökölt s beszéd kíséretében ő koszorúzta meg a vértanuszobrot.

— Őszi vásár. Ma vette kezdetét Aradon az őszi országos vásár, amely az előzőlebből itélve sokkal jobban fog kiütni, mint az előbbiek. Az idei jobb termés jelentékenyen emeli a novemberi vásár forgalmát. A kereskedők sokat várnak e vásártól, mert a tavaszi és nyári vásárok, amelyek ma már a város kereskedelmi életében semmi jelentőséggel nem bírnak, nagyon gyengék voltak. Az állatvásár ma igen népszerű volt.

— Kaszinó avatás. Az újszeztenségi kaszinó-egyesület október hó 26-án avatta fel új helyiségét, mely alkalommal ismerkedési estélyt is rendezett. Az avató beszédet *Eötvös* Mihály, a kaszinó igazgatója tartotta. Az aktus első perceit *Rákóczi* emlékének szentelték. A cigány karucától végig lelkes hangulatban tartották a társaságot. A kaszinónak három nagy terme s ez ideig 41 tagja van.

— Tűz egy fatelepén. Mindenszentek napján *Gross* József lipcai fakereskedő radna barackal fatelepén tűz ütött ki. A nagy szobában a lángok gyorsan tova harapództak s nagy veszélytől lehetett tartani, mert a sok faanyag nagyon alkalmas táplálék volt a romboló elemnek. Szerencsére a telefon útján értesített radnai tűzoltóság csakhamar a helyszínre érkezett s a tüzet lokalizálta. A tűz által okozott kár így is jelentékeny.

— Kiváló finom ékszerek elsőrendű szabályozott valódi Genfi arany, ezüst és acél zsebórák ezüst tárgyak és éteszközök — I. rendű nehéz ezüstölt China ezüst tárgyak és éteszközök — Arad legelső és legrégebbi ékszer javítás és készítés szakkereskedő műhelye. *Weinberger* Ferenc *Andrássy-tér*, *Fischer* Eulz palota. Telefon 489. 2479

— Külső használatra Testrészek fájdalmat, csúszos és köcsvényes bajok és mindennemű gyulladások a *Moll* féle só borsos szel gyógyítátnak biztos sikerrel. Egy üveg ára 1.90 kor. Szétküldés naponta utánvéttel *Moll* A. gyógyszerész cs és kir. udv. szállító által B-cs, I. Tuchleben 9. A vidéki gyógyszer árakban és anyagkereskedésekben határozottan *Moll* féle készítmény kerendő az ó gyári jelvényével és aláírásával.

— Szappanok, fogkefék és pipere szerek legjutányosabban *Vojtek* és *Weiszal*. 112

SPORT

+ Vivás a liceumban. Az *Aradi Tornaegetársulat* körében fennálló vívókör ma este 6 órakor megkezdte működését a liceumi tornacsarnokban. A vívótanfolyam november 1-től május 1-ig, tehát hat hónapig tart. Vívótudíj havonként 6 korona. A vívóórák hetenként háromszor, kedden, csütörtökön és szombaton este 6—8 óráig tartanak. A vívótanfolyam vezetője *Neumer* József aradi áll. főreáliskolai tornatanár és vívó mester lesz, kinek Budapesten látogatott és jó hírű vívóterme volt s ki az első rangú magyar mesterek között foglalt helyet. Jelentkezni lehet a liceumi tornacsarnokban.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi mérnök és építész egyesület főyó hó 3-án délután 6 órakor saját helyiségében fontos javaslatok megvitatása céljából értekezletet tart, a melyre az egyesület összes tagjai meghívottak. Értekezlet után társasvacsora a Központi Szálló téllkertjében.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Hegedüs Ármán kihallgatása. *Hegedüs* Ármán mint a császári bukás büntetésével védett aradi kereskedőt, aki kedd óta az ügyészség fogházában várja sorsárak eldöntését, *Green* Nándor (b. főkapitánynak, a büntető osztály vezetőjének megérésére, *Szokolczy* Lajos kir. ügyész ma délután két fogházossal átkísértette a rendőrséghez, ahol kihallgatták a csőd ügyében. *Hegedüs* törvénytelen vallomást tett és beismerte, hogy illetéktelen kocsiszámra szállította el az árukat. Kihallgatása után a fogházőrök ismét visszakísérték a fogházba.

§ A kisjenői választás epilógusa. *Opreán* Lázár záradai román tanító ellen az aradi kir.

ügyészség vádat emelt, mert a legutóbbi kisjenői választás alkalmával, mint *Russu-Sirianu* Jánosnak, a román nemzetiségi jelöltnek kortese, a magyarok ellen izgatott. Az aradi törvénytörvények szombaton tartja *Opreán* ügyében a főtárgyalást; védője *Velics* Romulusz dr. ügyvédjelölt lesz.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, november 2

Az idő esős, minek a vásári látogatók nem örvendenek (noha már megszokhatták), de a gazdák meglehetősen sóhajtának fel, mert szerintük a csapadék eszidőszerint szükséges.

A gabonaüzlet — mintha téli álmára készenne — csezsdes, lanyhuló.

A mal piac beolvadt a vásárba.

Elkelt:

1400—1500 mm. buza 6.60—6.80

200—300 mm. új tengeri 4.10—4.20.

Névtelen jegyzés:

Árpa 5.70—5.80.

Zab 6.10—6.20.

Rozs 5.20—5.30.

Árak koronáértékben, 50 kilónként értendők.

Budapesti áru- és értéktörzs.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, november 2

Amerika 3/4 magasabb. Kínálat és vételkedv korlátozott. Elkelt 30.000 métermázsza változatlan áron. Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Áprilisi buza 1907-re 7.42—7.43

Rozs 1907. áprilisra 6.57—6.58

Zab 1907. áprilisra 7.09—7.10

Új tengeri 1907-re 5.13—5.14

Zárul 5 órakor:

Áprilisi buza 1907-re 7.41—7.42

Rozs 1907. áprilisra 6.54—6.55

Zab 1907. áprilisra 7.06—7.07

Új tengeri 1907-re 5.13—5.14

— Alaptőke emelés. A nemrégiben alakult *Gurahonci Takarékpénztár* legközelebb rendkívül közgyűlést tart, amelyen alaptőkéjét 50.000 koronáról 100.000 koronára emeli. A fiatal pénzügyintézet igen fontos közgazdasági missziót tölt be Aradvármegye keleti hegyvidékén és szakavatott vezetés mellett hamar virágzásnak indult.

CSARNOK.

Chamonixból a Mont-Blanca.

Irta: Dr. Heppes Béla.

[11]

(Folytatás.)

Miként említém, a „Mont Blanc”-csoporthoz folytonosan fényképeztek s ezenkívül a körülfők serege az egyes társaságok felmászási esélyeit vitatta meg.

A Mont-Blanca nem mehet fel mindenki. Ebben az esztendőben 462 bejelentett turista közül 1906. augusztus 24-ig csupán 56 érte el a csúcsot, a Mont-Blanc csúcsán eddig 2168 ember volt. Az évi felmenők átlaga 40. Ebben az évben nagyot szökött a csúcsot elérők száma, mert egy francia vadászkapitány egy fél század gyalogos katonával megkísérelte fogadásból a felmászást. A fogadást elvesztette ugyan, mert a katonák közül csupán 17 jutott fel, de ez az évi átlag egyszerre 17 emberrel szaporodott. Általában úgy számítják, hogy a kíséretzőknek 10%-a képes megtenni a túrát.

A körülfőkünk allok csupán a két angolnak felmenési esélyeiben bíztak s egymás között alpari fogadták voltak, akik az amerikai leánynak tulajdonították némi esélyeket. Pompás kidolgozású lábak voltak. A francia házaspár, az idősebb skót és én a „lehetetlen” emberek között szerepeitük.

Egy Aachen-i német fiatalember, midőn meghallotta, hogy Berberichhel németül beszél-

getek, hozzám jött és a turáról lebeszéltem igyekezett, azzal, hogy trainirozás nélkül vakmerőség erre a nehéz expedícióra vállalkozni. En azonban mosolyogva feleltem neki: „Holnap délután Ő a magyar lobogó a Mont Blanc csúcán lengeni fogja látni“.

Chamonixban minden utcaszeglsten és Hotel udvaron hatalmas messzelátók vannak a csúcra szegezve és 10 centimeert mindenki megtudhatja, hogy mi történik Európában 4810 méter magasságban. Ezek a messzelátók való sággal csillagvisszáló készülékek és ha tiszta az idő, úgy a Mont-Blanc on minden ember egész jól kivethető.

Minden felmászónak jogában van a csúcson időzése tartamára saját havájának zászlóját kitűzni. En még azelőtt való nap este piros fehér és zöld vászomból zászlót készítettem, melyhez a nyelet egy, a Janssen-féle observatorlumból kinyúló lécz fogja képezni.

Az idő gyönyörű és teljesen tiszta volt. A barometer a lehető legszebb időt mutatta; a vezető a barometerről mit sem adnak. Az ő idő jelzőjük a mormota. Ez a barnás kis havasi állat. Ha a mormoták az „Aiguille du Midi“ sziklás párkányfalan játsza'oznak, úgy holt bizonyos, hogy még a következő nap is mászásra alkalmas idő lesz. Ha azonban „Aiguille du Midi“ in mormotákat nem fogunk látni, úgy a Mont Blanc on 24 óra alatt hóvihár van. Természetrajzi tény, hogy a mormota 24 órával előre megérzi a hóvihár közeledését és kicsi bartanogját befalazza. Ezen befalazáshoz 24 órai időre van szüksége. A természet mindig nagyon kegyelmes; megadta neki az érzéket arra, hogy az ő legnagyobb ellensége, a közeledő hóvihár elől magát kellő időben elzárja és ellene védekezhesék.

Az Aiguille du Midi párkányzata a Mont Blanc-ra fevezető képzelletbeli utvonal minden pontjáról látszik. A vezetők távcsővel és látcsővel igen gyakran vizsgálják azt. Ha mormotát nem látnak, úgy egy tapodtat sem mennek tovább, hanem lehető gyorsan a legközelebbi menedékházat igyekeznek elérni.

Balmat vezető, midőn a megteendő ut felől tájékozást kértem, az ut beosztását a következőleg határozta. Első nap elérendő a 3057 méter magasan levő Grands Mulets nevű menedékház. A Chamonix-völgy 1050 méter magasan fekszik a tenger színe felett. Az első nap tehát 2000 méert kell felmászni. A második nap megteendő ut Grands-Mulettől a csúcsig es vissza. A harmadik nap a terv szerint: Grands Mulettől le Chamonixra. A turát rendkívül fáradságosnak, de teljesen veszélytelennek nyilvánította. Felmenetelmben nem bizott és előre figyelmeztetett, hogy nem a nagy meredekségek, hanem alapos hőmezők azok, amiktől félni kell. Ilyen pedig a Mont Blanc on igen csekély számú van.

A vezetők felszerelése ugyan olyan volt, mint az enyém, azzal a különbséggel, hogy egy 80 méter hosszú erős köelet, kisebb mennyiségű pálnkát és három üveg francia pezsgőt hoztak magukkal. E három üveg pezsgő a magasságokban tankadó testi erőmet helyreállítani volt hivatva.

Mielőtt elindultam volna, a Chef der Guides keresett fel; szerencsét kívánt és azt mondta: Nagyon bizik a felmenetelemben, mert erős tüdejű embernek tart. A körülöttünk állók a vezetők főnökének ezen kijelentését inkább udvarlássági ténynek, semmint komoly dolognak tartották, ezt azon körülményből is következtettem, hogy a szerencsés megmászás Chamonixban az ott időző angol és francia turisták között nagy meglepetést okozott.

(Folytatása következik.)

NAPIREND.

November 3. Szombat. Róm. kath. naptár: Pirmin. — Protestáns naptár: Pirmin. — Izraelita naptár: Sabbat, Vajer. — Görög-keleti naptár (október 21.): Hiláron. — A nap két 6 óra 47 perckor, nyuszik 4 óra 39 perckor. A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3-4. Dr. Fodor Odón délelőtt 8-9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8-9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12-1 órakor. Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött távlati szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Változó, enyhe, elvélve csapadék. November 3. A vasutasok országos szövetsége aradi kerületének szórakoztató estélye este 8 órakor (Vass szálló külön terem.)

November 7-8. Az aradvármegyei gazdasági-egyesület baromivásárja.

November 18. A déznai népbank szövetkezet rendkívül közgyűlése délelőtt 11 órakor.

Mindenütt kapható

*Garg-
lele* **Kalodont**

nélkülözhetlen fog-crém, 3945
a fogakat tisztán, fehérén és egészségesen tartja.

IDEGENEK ARADON.

November 2

Fehér Kereszt szálloda. Polváry Zsolt Dániel gyárigazgató Budapest. — Obarsohn Lajos igazgató Budapest. — Dr. Nemes András ügyvéd Budapest. — Dr. Szász Antal ügyvéd Budapest. — Koll Herman kereskedő Budapest. — Erdélyi József kereskedő Zombóya. — Balázs Máté k.r. törvényszéki elnök D és. — Spieiman L kereskedő Bécs. — Havas Kálmán bíró Budapest. — Kovács Andor és neje Kolozsvár. — Gutman Sándor kereskedő Oroszáza. — Vasváry Iván birtokos Kecskemét. — Fischer Herman kereskedő Zombóya. — Deutsch Izidor kereskedő Nagyvárád. — Vesely Arthur és családja Zenta. — Kovács Pál lókereskedő Szabadka. — Farkas Árpád lókereskedő Szabadka. — Ács József lókereskedő Szeged. — Kia Pál lókereskedő Szeged. — Fischer Kálmán kereskedő Dorozsma. — Fleischer Mór kereskedő Dorozsma. — Grünwald Jenő kereskedő Dorozsma. — Fuchs Zoltán kereskedő Makó. — Singer Iván kereskedő Makó. — Krausz Jakab kereskedő Makó. — Bagi Imre lókereskedő Makó. — Ada Felix kereskedő Budapest. — Schwarberger Izso kereskedő Saigótarján. — Roch verger N. kereskedő Saigótarján. — Schöb Gyula utazó Budapest. — Deutsch Arthur utazó Budapest. — Kohn Gyula utazó Budapest. — Back R. utazó Budapest. — Veisz Kálmán utazó Budapest. — Németh Andor utazó Budapest. — Kohn Sándor utazó Budapest. — Kelemen Dávid utazó Budapest. — Mandics Jakab utazó Budapest. — Spiselman J. utazó Bécs. — Reisz Miksa utazó Bécs. — Philipp Zsigmond utazó Bécs. — Seinhárd János utazó Bécs. — Deutsch Zsigmond utazó Bécs. — Beck Gyula utazó Bécs. — Volffenberg Hugó utazó Berlin. — Szergia Demetov utazó Temesvár.

Központi szálloda. Bogi Sándor cserépgyáros Pelroez. — Wolf Mihály kereskedő Temesvár. — Monár Béla intéző Hidköz. — Fajza Zsigmond utazó Budapest. — Janke Jozefin nevelő Cibi. — Jablonovszky József rovertani állomásfőnök Budapest. — Grotto Adolf lókereskedő Pozsony. — Köller Ottó igazgató Budapest. — Schey Vilmos lókereskedő Budapest. — Guttmann Vilmos lókereskedő Budapest. — Herman Izrael lókereskedő Budapest. — Bogár György téglagyáros Kovaszinc. — Nalácz Géza birtokos Tuj. — Kotal Dávid tisztviselő Budapest. — Dr. L. von Felscher ügyvéd Bécs. — Beregi Lajos kereskedő Hódmezővásárhely. — Vogel Árpád igazgató Budapest. — Stern Gyula és neje birtokos Gurahonc. — Fischer Sándor magánzó Temesvár. — Wiegner Géza kereskedő Oroszáza. — Zsigmond Emil kereskedő Zombor. — Elger József kereskedő Bécs. — Pavlovics Ignác birtokos Pankota. — Kallai Dávid tisztviselő Oravica. — Serban Miklós birtokos Csucs.

Vas szálloda. Weinberger Izidor utazó Budapest. — Roth Lajos utazó Budapest. — Aradi Márton ellenőr Ujszentanna. — Mayer Armin kereskedő Szeged. — Gencs Iván lelkész Butyjn. — Lutzüg Márton kereskedő Pécs. — Lovig Samu kereskedő Szentés. — Czigler Gyula m. lomtulajdonos Acusca. — Herak és Davidovics kereskedő Brassó. — Bene Jenő pincér és neje D és. — Orge Mór kereskedő Nagyvárád. — Somlór N kereskedő Nagyvárád. — Piszt Mór kereskedő Nagyvárád. — Bola István kereskedő Pécska. — Kohu Mihály kereskedő Ujvidék. — Argyelan Mihály borkereskedő Temesvár. — Kalós Miksa kereskedő Galantha. — Franz János utazó Budapest.

Pannonia szálloda. Jakobovics J kereskedő Zaránd. — Weiszberg M. kereskedő Zaránd. — Deutsch Márk kereskedő Brossesbes. — Kaufmann Albert kereskedő Dézna. — Pollák Sándor kereskedő Hódmezővásárhely. — Schwarz Odón magánzó Lippa. — Krikay József gyakornok Lippa. — Anyós Géza gyakornok Lippa. — Pisztory Jenő m. kir.

művezető Mezőhegyes. — Klein M. kereskedő Gaisa. — Garlati János iparos Pécska. — Perényi Sándor hivatalnok Békéscsaba. — Petrovics Sándor kereskedő Zám. — Frelsch Jakab kereskedő Szászvaros. — Csója János kereskedő és neje Tavr n. — Polák Sándor kereskedő Nagyvárád. — Havas és Rebran Gurahonc. — Stengaszner Herman Arad. — Leipnik Nándor kereskedő Komop. — Dávid Samu kereskedő Nadas Szendrán István kereskedő Palota Pasitú Péter kereskedő Lugos. — Groszman N. utazó Szeged. — Temesvári Géza gazdalkodó Mezőhegyes. — Vezil Adolf kereskedő Tauc. — Róth Samu kereskedő Nagyvárád. — Batori István hivatalnok Temesvár.

Nemzeti Színház.

B) bérlet. B) bérlet. Szombaton, 1906 évi november hó 3 án.

Gül-Baba.

szekes színjáték 3 felvonásban, 4 képben. Írta: Martos Ferenc. Zenéjét szerzette: Huszka Jenő.

SZEMÉLYEK:

Gül Baba	Hunyadi J.	Zulejka	Benkőné P.
Lella, leánya	Zsigmondi A.	Mujkóné	Zalai Margit.
Kucsuk Ali	Ladislai J.	Lüfikár	Kulcsár L.
Gábor diák	Rontai B.	A budai bíró	Szathmári A.
Mujkó, cigány	Faludi K.	Főzárandok	Palóczy Pál.

Kezdete este 7 és fél órakor.

NYILTTER.*

Dr. Salgó Miksa

ügyvédi irodáját

Deák Ferenc-utca 33-34. sz. alá

2768

(Heim-ház)

helyezte át.

Katonazene!

A „Fehér Kereszt“ szálló

télikertjében

ma, szombaton este

8 cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara Zellner Sándor karmester személyes vezetésével

hangversenyez.

Műsor:

1. Hiawatha, induló. Moret N.
2. Nyitány a Dragoni villard c. op. Maillart A.
3. Bálszirének, keringő a „Vig özvegő“ című operettből Lehár F.
4. Abránd Hoffmann meséiből Offenbach J.
5. Verlorenes Glück da, szárnykürtre. H. Wild.
6. Toreador et Andalouse, a „Bál costumé“ből. Rubinstein A.
7. In memoriam egyve eg, Zellner Sándortól. Tartalma: 1) Bevezetés. 2) „Kornevillei harangok.“ 3) „Bröllop paa Ulfshjerg.“ 4) A tengeren. 5) „Sylvia“, ballet. 6. Fausti fecskék. 7) Gnomok tánca. 8) „Faust és Margareta“ 9) Nem uhezte ek... 10) „Andante a Haydn szonátájából.“ 11) Don Juan. 12) „La Mascotte“ 13) „Virágsütölgés.“ 14) Me'ocia op 3 Rubinsteintől. 15) „Nagyvárosiasan“, gy. polka 16) „A kis özvegő.“ 17) Pezsgódal a „Don Juan“ból.
8. Részletek a Babatündér c. balettől. J. Bayer.
9. Liebessignal induló a „Künstlerb ut“ című új operettből. Eysler E.
10. Navahó, indiai jellemdarab (uj). E. Alstyn.

Kezdete este 8 órakor.

Legközelebbi hangverseny november 10-én.

Kiváló tisztelettel:

Braun Gusztáv,

2773

szállodás.

Sirolin

Emeli az érvágyat és a testhelyet, megakadályozza a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
köhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor
„Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerár-
ban. — Ára üvegenként 4.— koron.

Valódi

2497

Perzsa Szőnyegek

raktára

Arad, Andrassy-tér 22.

(Hajós-gyógytár mellett)

Schwartz Zsigmondnál

létezik.

Árak 15 forinttól kezdve.

A haj ápolása. A hajhullás leggyakoribb okainak egyike, mint azt már a világ leghíresebb bőrgyógyásza is bebizonyították, a fejbőr kopra képződés. Ezen kellemetlen betegségben szenvedők a legrövidebb időn belül teljesen megkopaszodnak, miután a fejbőr kopra képződés a hajtalajt megzavarja és a haj gyökereit kiszáradtja. Számtalan hazai és külföldi orvos ajánlja a „Petrolin hajszeszt” és ezekre menő elismerő levél bizonyítja, hogy néhányszori használat után megszűntet mindennemű haj-

betegséget, meggátolja az őszülést és meglepő módon elősegíti a haj újra növekedését. Vásárlásnál a fenti védjegyre tessék szigorúan ügyelni. Minden más e néven forgalomba hozott hajszes csak silány, ártalmas utánzat. Kapható az egyedül készítőknél: Koráni és Wachsmann drogéri és cosmeticai laboratorium, Szabadka.

Főraktár: Földes Kelemen gyógyszerész, Vojtek és Weisz droguerista és Hegedűs Gyula pipere és di-
vátárú kereskedő uraknál.

1809

JÓKAI MÓR ÖSSZES MUNKÁI

100 kötet
Nemzeti kiadás.

MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA

KÉPES NAGY YILÁGTÖRTÉNET

GRÁTZ: ZSIDÓK TÖRTÉNETE

és más új nagyobb és kisebb
munkák

antiquarice

kaphatók

Teljes könyvtárakat
egyetek részére
előnyös
feltétellel
szállítunk.

2371

Ingusz I. és fia

könyvkereskedése Aradon.

Vizsgázott

fűtő

azonnali belépésre

kerestetik

egy gőzfűrészhöz.

Bővebbet

2775

Inkey Emil urnál

Arad, Andrassy-tér 6. l. em.

Hajdu tea

mell- és tüdőbetegeknek
számtalan esetben kipró-
bált szer.

Legjobb alkerrel haaz
nátható köhögés, hurut,
rekedtség, számarhu-
rut, elnyákosodás, min-
den mellbaj, a légeső,
a tüdő, a gége hurutos
megbetegedései, légzé-
si nehézségek, szük-
mellúség, asthma stb.
ellen.

Ára 50 fillér.

Kapható Aradon,

Földes Kelemen

gyógyszerésznél. 3871

Eladó szőlőoltványok!

Van szerencsém a szőlőbirtokos urak figyelmébe felhívni,
hogy **addig, míg készítem tart** ez évi szőlőoltvány-
termésemből kiváló szép, **dus gyökérzetű**

bor és csemege-fajú szőlőoltványok

kerülnek eladásra.

A nagy szárazság következtében kimaradt tőkék pótlására
különösen ajánlom dus gyökérzetű szőlőoltványaimat, továbbá
gyökeres Riparia-Portalis és Rupestris-Monticola veszőmet.

Az oltványokkal való sikeres pótlást eljárásal t. védim
nek kívánatra szívesen szolgálok.

A fajokra és árakra nézve bővebb felvilágosítással szolgál

WINKLER JÓZSEF

szőlőoltványtermelő

2545

Telefon 410. Arad, Batthyány utca 13. Telefon 410.

Az 1902. évi versenyző ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi
munkái ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

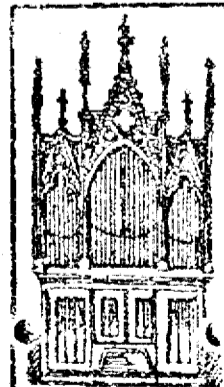
ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos áramra berend.)

TEMESVÁROTT.

Szállít kitűnő, leg-
újabb rendszer szerint
készített

pneumatikus orgonákat

bármily nagyság-
ban a legolcsóbb
árak mellett.

Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vétetnek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel esz-
közöltetnek.

Bővebbi felvilágosi-
tással és költségvetéssel
szívesen szolgálok.

Az 1896. évi kiállításon
a nagy millenniumi érem-
mel kitüntetve.

Angol

A kizárólagos posztó gyári raktárban

öltöny

35⁰

megtakarítással

szöveteket

árusítunk.

2619

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Fiuk részére maradékok kaphatók.

Most nyílt meg! Most nyílt meg Most nyílt meg!
a Szabadság-téri bazár

közvetlen a Pölzl kávéház mellett. 2709

Bátorkodom a tisztelt közönség szives figyelmét az ujonnan megnyílt Szabadságtéri bazáromra felhívni, hol mindenféle játékaruk, disztárgyak, dohányzó eszközök, bőrárak stb. a legjobb minőségben és legolcsóbb árban kaphatók. Nagy választék harisnyákban és tricocban.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradok mély tisztelettel

Rosenberg József, a Szabadságtéri bazár tulajdonosa.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközök.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Uj üzlet!

A meg nem felelő áru becseréltetik és a pénz vissza adatik.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy Neumann M. férfiruha üzletéből 15 évi működésem után kiléptem s

Aradon, Szabadság-tér (gróf Nádasdy-palotában)

modern férfi-, fiu- és gyermekruha-áruházat nyitottam.

Bátorkodom megemlíteni, hogy a mérték utáni rendelésekre külön osztályt nyitottam s a nálam eladásra kerülő összes áruk egyenesen részemre, saját felügyeletem alatt készülnek, miáltal csakis modern és kitünő árukat a legnagyobb választékban tartok raktáron, melyeket a legszolidabb szabott árak mellett árusítok. Lelkiismeretes kiszolgálás, meg nem felelő árut kicserélek, vagy a pénzt visszadom. Postai megrendelések pontosan, lelkiismeretesen és gyorsan elintéztetnek.

Mély tisztelettel kérem, hogy ezen vállalkozásomban jóindulatulag támogatni s a nagybecsű megbízásait hozzám juttatni kegyeskedjék. Kiváló tisztelettel

BRAUN MIKSA.

1851

A meg nem felelő áru becseréltetik és a pénz vissza adatik.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

A n. é. közönség szives figyelmét felhívjuk:

Dusan felszerelt vászon és fehérmemű raktárunk megtekintésére.

Nagyobb elővétel folytán abban a helyzetben vagyunk még most is a

régi és ismert olcsó árhoz

n. b. vevőinket kiszolgálni.

Rosenblüh H. és Társa.

3811

Czérna vásznak!

42 mtr Rumburgi kipróbált legjobb minőség.

Egy vég... .. 32 frt

" " vékony szálu 34-36 frt

Óriási választék az összes Schroll-féle gyártmányokban Regenhart és Raymann-féle fehér és színes asztalnemű.

Ritka olcsóságot ajánlunk.

Egy dupla ajour készlet mely áll:

1 drb 12 személyes abrosz	} összesen együtt csak
20 frt.
1 " 6 " " " "	
12 " nagy szalvetta	
12 " dessert " "	
Egy 6 személy dupla ajouros abrosz	} 3 frt 75 kr.
6 asztalkendővel minden színen	

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

<p>Üzlet-megnyitás. Legszolidabb kiszolgálás.</p>	<p>Angol uri szabászati műhelyünket Arad, Atzél Péter-utca 1. sz. a. <small>(Aradi Első Vakarék-pénztár épületben)</small> megnyitottuk. 2644 Magyar és angol szövetek, s e szakbeli divat-ujdonságok nagy választékban.</p>	<p>ENGEL és SCHEER uri szabók.</p>
---	---	---

Kölcsey - egyesület
Aradon

APRO HIRDETÉSEK.

Szalonnát

tiszta sertés zsírt, nagyban és minden hentes árut a legjutányosabb napi áron ajánl: Garai Károly hentes Boczkó-utca 2. szám. 2754

2 szoba butor

és konyha berendezés, teljesen új, elutazás miatt olcsón eladó, Radnai-ut 23 2701

Elegánsan butorozott szoba

azonnal kiadó. Bővebbet Weitzer János utca 8. sz. II. emelet, őzv. Deutschnénál. 2748

Egy Bösendorfer zongora
jutányos áron eladó. Neumann
Antal, Dósk Ferenc-u. 86. 2689

Nagy és állandó
jövedelemre

tehetnek szert oly intelligens
urak és hölgyek,

kik régi előkelő magyar Képes
szépirodalmi folyóirat számára
előfizetést tudnak gyűjteni. Er-
deklődők sürgősen levélben je-
lentkezzenek Huszár Bélánál,
Budapest, IV., Egyetem-utca
4. szám. 2681

Gyomorbetegeknek!

Mindazoknak, kik meghűlés vagy a gyomor túlterhelése nehezen emészthető, nagyon me-
leg, vagy nagyon hideg ételnek vagy rendetlen életmod által gyomorbetegekben, u. m.

gyomorhurut, gyomorgörcs, gyomorfájás, nehéz
emésztés vagy elnyálkásodásban

szenvednek, egy házi szer ajánlatik, melynek kitűnő hatása már évek óta kipróbálva
van. Ez az a

HUBERT ULLRICH-féle gyökér bor.

E gyökérbor kitűnő, gyógyképesnek elismert gyökérből, jó
berral van készítve, erősíti és élénkíti az ember emésztését
szervezetét, a gyökérbor elhárítja az emésztési zavarokat és
elősegíti az új egészségesebb vér képzését.

A gyökérbort kellő időben használva, a gyomorbaft már csirában elfojtja. Nem
szabadna tehát annak használatával kémi. Észlelétek, mint **fejfájás, fejbűfűgés,
gyomorgörcs, fejfűfűködés, rosszullát hányással, melyek üdült
gyomorbaftoknál mindig gyakrabban lépnek föl, számtalanszor már néhányszori
vissza után megszűnik.**

Székrekedés és annak kellemetlen következményei mint **szó-
almatlanság, valamint vértörődés a máj, lép és vegerészervekben (hämör-
haldái betegség)** a gyökérbor által gyorsan eltávolítatik. A gyökérbor megszün-
tetni az **étvágytalanságot** és könnyű székelés által eltávolítja a gyomor és belek-
ben felszaporodott idegen anyagokat.

**Sovány, sápadt arcyszint, vérhiányt,
erőtleniséget,** legfőbbnyire rossz emésztés, csekély vérképzés és a
máj beteges állapota okozza. **Étvágytalanságnál,**
ideges bágyadságnál és kedélyeltompultságnál, valamint gyakori fej-
fájás. **Álmatlan éjjeliek** következtében sok ember lassan elpusztul. **Gyökérbor**
a gyengült életterének friss erőt ad. — Gyökérbor gerjeszt az étvágyat elő-
segíti az emésztést és táplálkozást, gyorsítja az anyagcserét és vérképzést, megnyün-
gatja a felcsigázott idegeket és új életkedvet ad. Számos elismert és hálaírat bizonyítja
ezt. — **Gyökérbor** kapható üvegekben a fűt 1.50 és fűt 2. — a gyógyszerárak-
ban Arad, Kis-Szt-Miklós, Glogováz, Ó-Pócska, Német Szt-Péter, Székesút, Var-
jas, Monostor, Vinga, Orozifalva, Fűt, Buttenbrunn, Mária-Radna, Lippa, Kovaszinoz, Világos,
Agria, Ternova, Tauoz, Wádas, Pankota, Zaránd, Komlós, Ó-Szt-Anna, Új-Szt-Anna, Kurtios,
Simánd, Szt-Márton, Mácsa, Kevermes, Kunágota, Tornya, Battonya, Szemlak, Perjámos,
Sándorháza, Pészak, Knez, Billed, Bogaras, N.-Jósa, Gyertyámos, Kis-Beoskerék, Új-Besse-
nyő, Szt-András, Gyarmata, Temes-Rékás, Topolovoz, Józseffalva, Bellnoz, Lugos, Kizdia,
Buttyán, Bokszor, Boros-Jenő, Csermő, Kis-Jenő, Sikió, Székudvár, Elek, Kétegyháza, Gyula,
Új-Kilyós, Apáza, Megyes-Bodzás, Mező-Kovácsháza, Tót-Komlós, Orosháza, Mezőhegyes,
Pitvaros, Csanád-Palota, Nagylak, Egres, Szerb-Szt-Péter, Hatzföld, Lovrin, Nagy-Kikinda,
Szakálháza, Mehala, Békés-Csaba, Temesvár stb., valamint minden nagyobb és kisebb
helyén Magyarországnak és az összes ausztria-magyarországi városok gyógyszerár-
kaiban.

FÖLDES KELEMEN és **HAJÓS ÁRPAD** urak gyógyszerárak Aradon, 3 és több
üveget eredeti Arad Ausztria-Magyarország bármely helyére küldenek gyökérboraimat
üvegekben.

Óvakodjunk utánzatoktól! 1407

Kérjünk határozottan

HUBERT ULLRICH-FELE GYÓGYFÜBORT.

MEISL és ADLER

uridivat, kalap és fehérnemű üzlete

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 14. SZ.

(VOJTEK ÉS WEISZ CZÉG MELLETT.)

A nagyabecsült közönség szives tudomására adjuk,
hogy Aradon, Andrásy-tér 14. sz. alatt, a Herman-palotában
a mai kor igényeinek minden tekintetben teljesen megfelelő

uri divat, kalap és fehérnemű üzletet

nyitottunk.

Árukészletünk beszerzésénél kiválóan súlyt helyeztünk
arra, hogy a legelőkelőbb forrásokból, legdivatosabb minták-
ban s a leggazdagabb választékban kerüljenek raktárra, s
hogy azokat feltűnő olcsó áron árusíthassunk.

Raktárunkon vannak a legdivatosabb és legizlésebb
kalapok, nyakkendők, ingek, gallérok, kézelők, alsónadrágok,
zsebkendők, keztük, valódi angol sárczipók, harisnyák,
nadrágtartók, mellények, gallérvédők, kézelőgombok, sétabotok
esőernyők, utazó plédok, stb.

Legfőbb elvünk: pontos és lelkiismeretes kiszolgálás
és legszolidabb áron való árusítás.

Vagyunk magunkat a nagyabecsült közönség jóindula-
tába ajánlva

2547

kiváló tisztelettel

Meisl és Adler

Arad, Andrásy-tér 14. (Herman-palota.)

MOLL-FELE
SEIDLITZ-POR

Csak akkor valódiak, ha
mindegyik doboz Mollnak
védjegyét és aláírását tűn-
teti fel.

A MOLL A.-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomor-
bajok, testi bántalmak, gyomorgörcs és gyomorfű, rögzött székrekedés,
máj bántalmak, vértörülés, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen
a jeles háziser, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ara egy
lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenytettek.

MOLL-FELE
SŐS-BORSZESZ

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjegyét
tünteti fel és „A

Moll" feliratu ónozzattal elzárva van. A Moll-féle **sősborszesz** no-
vezetesen mint **lúdalomestillapító** bedörzsölési szer, köszvény,
csusz és a meghűlés egyéb következményeinél legismeretesebb nép-
szer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyer-
mekek és felnöttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1-80 fill.
Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — **Fűszétküldés:**

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek.
A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott ké-
szítményeket kérni. Aradon kapható: **FÖLDES KELEMEN** és **HAJÓS ÁRPAD**
gyógyszerárakban. 3804

Alapítottatott 1860.

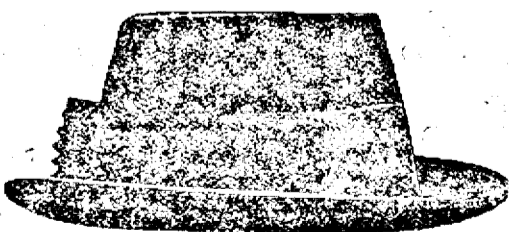
MUNZLI

uri divat üzlete

Állami távbeszélő 213.

ARAD.

Árak tekintetében versenyképes vagyok!

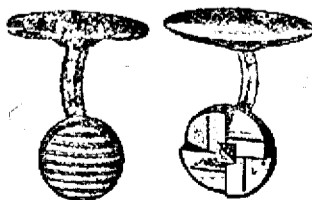
Fővárosi és angol di-
vategylet által válasz-
tott

őszii kalapok!
Következő elsőrendű
gyártmányokat tartom:

Pelikán és Gyuk'ls cs. és kir. udvari szállító.
Első délmagyarországi kalapgyár.
Pichler J. és Fia cs. és kir. udvari szállító.
Borsalino (olasz), valamint
Eredeti angol és new-yorki.

699

Legújabb kézelő-gomb, pom-
pás választék, párja 1.— K.

Legizlésebb
nyakkendő - uj-
donságok leg-
nagyobb vá-
lasztékban kap-
hatók.